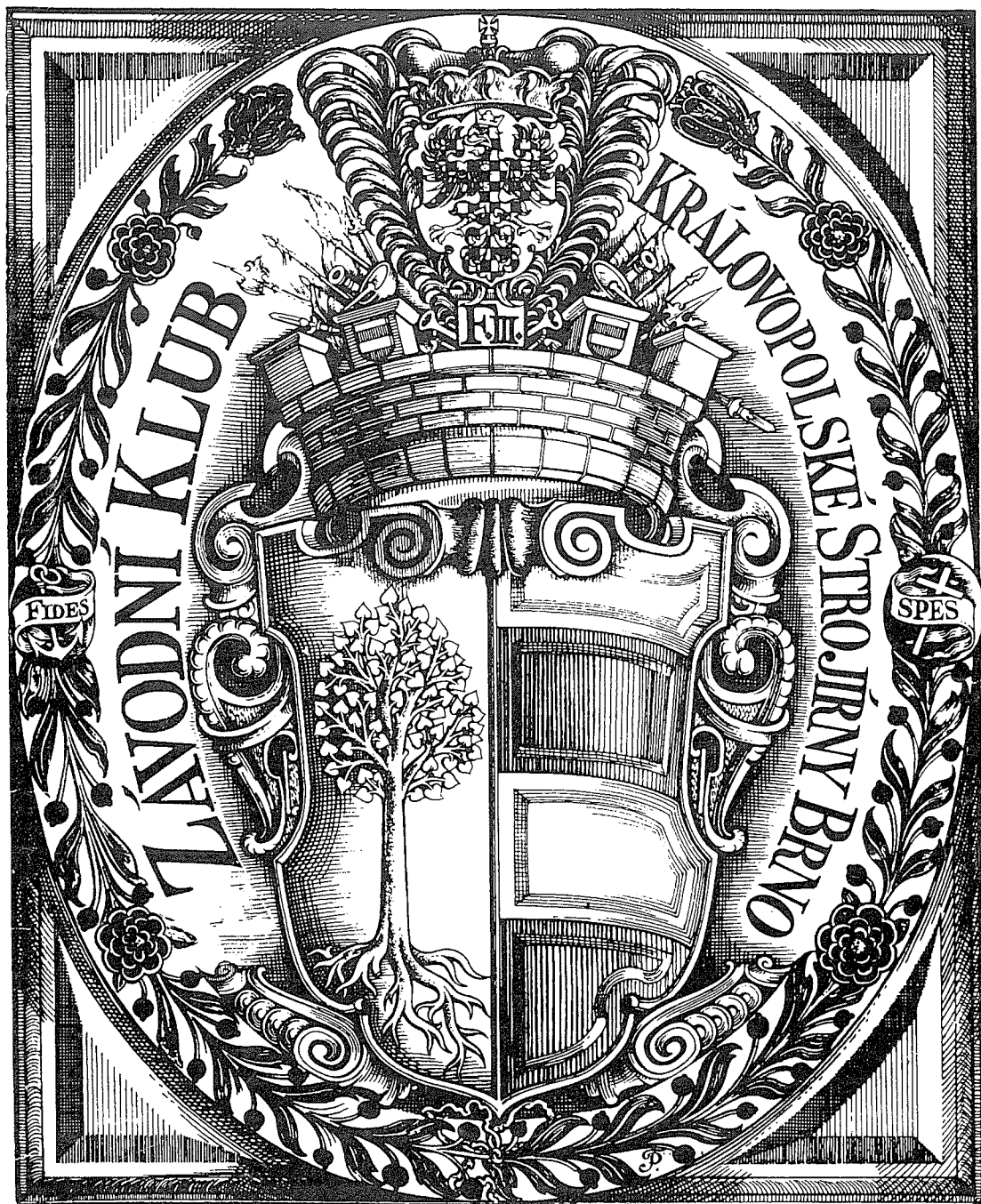

GENEALOGICKÉ A HERALDICKE
INFORMACE

1994

1995

Genealogický a heraldický klub v Brně
ZK Královopolské strojíny Brno

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ INFORMACE 1994–1995

ročník XIV–XV

ISSN 0862 – 8963

Brno

*Tato publikace vyšla s finanční podporou
Úřadu MČ Brno-Královo Pole,
kterému tímto výbor GHK
upřímně děkuje*

Z ČINNOSTI KLUBU

Členské schůze GHK spojené s odbornými přednáškami se v roce 1994 - 1995 konaly v zasedacích místnostech radnice městské části Brno - střed, tradičně každé třetí úterý v měsíci (mimo července a srpna). Průměrná účast byla 32 osob v roce 1994 a 33 osob v roce 1995.

Přednášková činnost

V roce 1994 proběhly v rámci členských schůzí tyto přednášky:

- 19.1. 94 Výroční členská schůze GHK
PhDr. Ivan Štarha:
Znaky a vlajky městských částí města Brna - část I.
- 15.2. 94 JUDr. Jaromír Stach:
Korunovační řád českých králů
- 15.3. 94 Ing. Zdenko Alexy:
Heraldická exlibris
- 19.4. 94 MUDr. František Lobkowicz:
Novodobé dějiny Suverénního řádu maltézských rytířů
- 17.5. 94 PhDr. Pavel R. Pokorný:
Vývoj znaku břevnovského kláštera
- 21.6. 94 Ing. Jan Špatný:
Václav Antonín, kníže Kounic - Rietberg a jeho doba
- 20.9. 94 PhDr. Ivan Štarha:
Znaky a vlajky městských částí města Brna - část II.
- 18.10.94 PhDr. Jiří Pernes:
František Ferdinand d'Este - Život plný nepřátel
- 15.11.94 PhDr. Milan Buben:
K vývoji české šlechtické titulatury
- 20.12.94 MUDr. Emanuel Bechynie:
Genealogie rodu Bechyniů (Bechyňů) z Lažan

V roce 1995 se uskutečnily tyto přednášky:

- 17.1. 95 Výroční členská schůze GHK
PhDr. Pavel Balcárek:
Rodinný archiv milotických Seilernů
- 21.2. 95 PhDr. Pavel Balcárek:
K 350. výročí obléhání Brna Švédy
- 21.3. 95 Mgr. Karel Maráz:
Jezdecké pečeti českých králů
- 18.4. 95 Doc. PhDr. Jan Skutil, Csc.:
Genealogické vztahy českých a anglických panovníků
- 16.5. 95 Slavnostní beseda k 90. narozeninám prof. Františka Kleina
- 20.6. 95 MUDr. Zdena Novobilská:
Osudy korunního prince Rudolfa
- 19.9. 95 Jiří Louda:
Nové městské a obecní znaky

- 17.10.95 PhDr. Bohumír Smutný:
Rodinný archív hrabat de Souches
- 21.11.95 Dr. Wilken Engelbrecht:
Genealogie hrabat Logothetti
- 19.12.95 PhDr. Jiří Adámek:
Znaková galerie na zámku v Lysicích

Genealogické pondělky

Tradiční genealogické pondělky pro zájemce o občanskou genealogii se konaly v roce 1994 i v roce 1995 ve dvou semestrálních cyklech, a to každé druhé pondělí v měsíci v modrém salónu v Besedním domě v Brně - Králově Poli, Palackého 78. Vedoucími pondělků byli pan Bohuslav Páral a pan Miroslav Hanuš.

Pondělky byly zaměřeny tradičním směrem: vedení a vylepšování rodinných kronik, ukázky ze zpracovaných rodových kronik, vzdělávací přednášky, konzultace k literatuře a pramenům z oblasti genealogie.

Přes klesající zájem členů (genealogických pondělků se pravidelně účastnilo jen 5 - 6 osob) se podařilo připravit zajímavý program a organizační zabezpečení i úroveň pondělků byly účastníky hodnoceny vždy velmi kladně.

Zájezdy

Zájezdy patří nedílně k činnosti GH - klubu a jsou jednou z vítaných možností, během nichž se členové i nečlenové klubu mohou blíže poznat, vyměnit si své znalosti a zkušenosti, a sami mohou navštívit města, seznámit se s památkami, které by jinak možná neviděli.

Vedením zájezdů byla výborem klubu pověřena MUDr. Zdena Novobilská, která se svého úkolu zhostila velmi úspěšně. Zájezdy byly vždy plně obsazeny

V roce 1994 se uskutečnily tyto zájezdy:

- 30.4. 94 Rakousko - Wachau:
prohlídka hradu Dürnstein, kláštera Göttweig, zámku Grafenegg a hradu Gobelsburg
- 15.5. 94 Liechtensteinové na Moravě:
prohlídka Lednicko - valtického areálu s odborným výkladem PhDr. Zdeňka Nováka
- 28.5. 94 Liechtensteinové v Rakousku:
prohlídka muzea ve Wilfensdorfu, hradu Liechtenstein a zámku v Laxenburku
- 18.6. 94 Dolní Rakousko:
Allenstein, klášter Altenburg, město Weitra, hrad Rappottenstein
- 1.10. 94 Rakousko - Artstetten a okolí:
město Spitz, zámek Artstetten s výstavou k výročí sarajevského atentátu, zámek Persenbeug (rodiště císaře Karla I.), hrad Roggendorf, poutní místo Maria Laach

V roce 1995 jsme upřádali tři jednodenní zájezdy do Rakouska:

- 22.4.1995 kolem Nezdického jezera: zámky Rohrau, Bruck, Eisenstadt
- 20.5. 1995 údolím řeky Kamp: Rosenberg, Gars, Meissau, Eggenberg, Geras
- 10.6.1995 hrad Falkenstein, Mailberg, Asparn, Loosdorf

Vycházky

Vycházky do zajímavých lokalit v okolí Brna patří rovněž k tradiční činnosti GHK. V roce 1994 a 1995 byly organizovány formou výletů vlastními osobními vozy, aby účastníci mohli poznat co možná nejvíce zajímavých míst.

Vycházky organizačně zajišťoval pan Vilém Walter, jemuž patří dík a uznání.

- 25.6. 94 Společná návštěva výstavy ve Slavkově - Václav Antonín kníže Kounic - Rietberg a jeho doba, s odborným výkladem ing. Jana Špatného, ředitele Historického muzea ve Slavkově
- 15.10.94 Vyškovsko:Kostel a hrobka baronů Mundyů v Drnovicích , Luleč - kostel sv. Martina, hrádek u Lulče, Račice - prohlídka renesančního zámku
- 13.5. 95 Zámky na Kroměřížsku I., aneb po stopách Marie Ebner - Eschenbachové : Zdislavice, Hoštice, Zdounky, Zborovice, Litenčice
- 24.9.95 Zámky na Kroměřížsku II: Kvasice, Kurovice, Tlumačov, Záhlinice, Kroměříž

Vedení klubu

Výbor klubu pracoval v roce 1994 a 1995 ve shodném složení:

předseda	RNDr. František Pícha
místopředseda	JUDr. Jiří Bílý
jednatel	Vilém Walter
pokladník	PaeDr. Arnošta Vieweghová
zájezdy	MUDr. Zdena Novobilská
geneal.pondělky	Bohuslav Páral
knihovna	Ivan Dyba
člen výboru	Ing. Karel Dvořák
revizní skupina	Ing. Vladimír Svoboda, Pavel Vrba

Výbor klubu se scházel pravidelně jedenkrát měsíčně a po určité stagnaci v minulých obdobích se podařilo jeho činnost poněkud stabilizovat. Zejména bylo potěšitelné, že se do práce intenzivně zapojili noví členové. Celé období činnosti bylo poznamenáno nejasnými vztahy klubu a zřizovatele, který prošel několikerou reorganizací včetně personální. Velkým problémem bylo zejména zajišťování schůzovních místností. V tomto ohledu patří velký dík radnici městské části Brno-střed, která nám bezplatně umožnila využívat své schůzovní místnosti na Nové radnici v Brně a později, kdy tyto místnosti byly v rekonstrukci, zajistila za dobrých finančních podmínek i náhradní prostory. Poděkování patří i odboru kultury městské části Brno-Královo Pole, která nám poskytla finanční dotaci, bez které by nebylo toto číslo. Na konci svého funkčního období se výbor zabýval především ukončením činnosti klubu a jeho transformací do nově vzniklé samostatné Moravské genealogické a heraldické společnosti.

Lze konstatovat, že poslední rok činnosti klubu nebyl poznamenán hrozbou nejisté budoucnosti klubu a všem členům výboru patří za jejich práci dík a uznání.

ČLÁNKY A STUDIE

Jiří Hás

Několik poznámek k moravské větvi Zajíců z Valdeka

Pro nedostatečnou pramennou základnu jsem se v genealogii Zajíců z Valdeka a Házmburka nezmínil podrobněji o větvi kostelecké a pihelské, k níž snesl nejvíce poznatků kromě A. Sedláčka především R. Anděl / 1 /. Také genealogii Zajíců z Valdeka usazených na Moravě lze vzhledem k malé pramenné základně sestavit pouze hypoteticky a tím je i jakýkoliv pokus víceméně diskutabilní. Přestože je tedy předem odsunut do říše hypotéz, můžeme alespoň zhodnotit dosavadní výsledky výzkumů, přehledně seřadit a doplněním několika vlastními logickými úvahami a vývody alespoň dočasně uzavřít.

Nejedná se proto o jakousi kompilaci, ale o písemné sjednocení toho, co bylo dosud s ohledem na tuto větev a její počátky vysloveno v různé literatuře, přičemž jsou tím myšleny vývody našich předních historiků a genealogů. Bohužel se podrobněji moravskou větví Zajíců kromě J. Pilnáčka nikdo nezabýval / 2 /. Pro pochopení počátků této linie je zapotřebí vzít v úvahu kromě zmínek ve Zbraslavské kronice také vývodů, k nimž dospěli B. Paprocký, B. Balbín, F. Palacký, A. Sedláček, jenž se s Palackým prakticky ztotožnil a naposledy R. Procházka, který se více ztotožnil s názory a vývody Paprockého / 3 /.

Již základním rozporem jsou vlastní kořeny moravské odnože. Jen malá část rodopisců považuje za zakladatele, od něhož se odvíjela tato odnož z původního velkého rodu Buziců i na Moravě, Viléma Zajíce z Valdeka, nejvyššího komorníka a maršálka (+1319). Pozornost od něho samého a jeho potomků směrem k hlavní české větvi na Valdeku a později Házmburku odvedl F. Palacký, jehož k tomu vedla zcela pochopitelná snaha zvýšit význam českých rodů vyzdvížením významných předků, jejichž skutky byly zaznamenány v kronikách a jež byly našimi dějinami oslavovány. Měla to být jistě pádná odpověď na argumentace současných německých historiků, využitá při sepisování svých Dějin národů českého / 4 /.

Podobná reakce, ovšem poněkud z jiných důvodů, by se dala očekávat i od B. Paprockého, jenž by chtěl zvýšit význam a slávu rodu Házmburků z vděčnosti ke svému mecenáši Janu Zbyňkovi Zajícovi na Budyni. Kupodivu se tak nestalo a Paprocký nezařadil Viléma Zajíce z Valdeka mezi přímé Zbyňkovy předky / 5 /. Na slavného předka Viléma, muže, který dovedl oponovat i samotnému králi Janovi, navázal tedy linii Zbyňkovu Palacký. A věděl proč. Vilém Zajíc byl typickým představitelem české rytířskosti a statečnosti. Ve sporu krále s manželkou Eliškou se postavil kategoricky na její stranu. U osoby Viléma z Valdeka je třeba se pozastavit poněkud déle.

Jestliže se Zbraslavská kronika zmiňuje o jeho dětech a o jeho skutcích, zcela mlčí o jeho ženě. Zmiňuje ji pouze B. Balbín a tuto skutečnost podkládá citací přímo z pramene. Jedná se listinu, vystavenou v Paříži dne 24.12.1332 králem Janem Lucemburským. Právě se v ní, že Bedřich (Friczko) z Egerberka přijal od krále v léno vsi Pětipsy, Nechranice, Břežany a Vyketice. List byl vystaven v Paříži v době, kdy zde krále Jana doprovázel Bedřich Chyšský z Egerberka společně se syny Viléma Zajíce z Valdeka Zbyňkem, Oldřichem a Zdislavem, kteří ji podepsali jako svědkové a kteří jmenují Bedřicha / Friczka / svým ujcem, bratrem matčíným nebo také strejcem / 6 /.

Známe totiž děti (resp. syny) Vilémovy a to : Oldřicha I. (+1326) pražského kanovníka, Viléma I. a Viléma II. - oba zemřeli v mládí, dále Zbyňka z Hostomic, Oldřicha II. z Valdeka

a konečně poněkud problematickou osobu Zdislava ze Záluží neboli Škarendorfu, jenž je uváděn jako bratr Viléma Zajíce, král. maršálka. Z těchto šesti známých synů se dožili dospělosti a měli patrně potomky jen tři. Zbyněk z Hostomic (u Hořovic), jemuž Paprocký chybně přisuzuje za manželku Rejnu z Landštejna, skonal asi v r. 1340 a měl podle téhož rodopisce stejnojmenného syna Zbyňka, který skonal v r. 1370, snad bez potomků / 7 /.

Zdislav ze Záluží měl za manželku Svatoslavu neznámého rodu, jež teoreticky mohla být dcerou jednoho z bratrů z rodu Rychnovských erbu lekna, Ješka nebo Heřmana na Rychemburce, kteří byli v r. 1319 v družině Vilémově, táhnoucí na pomoc římskému císaři Ludvíkovi proti Fridrichu Rakouskému, když rok před tím, v r. 1318 stanuli oba před zemským soudem za vypálení Rokytnice v Orl. horách. Byli Vilémovými přáteli a věrnými stoupenci. Pro možnost, že byla Svataava z rodu Rychnovských, hovoří i skutečnost, že měli syna Heřmana, augustiniánského bratra a později převora kláštera Svaté Dobrotivé. Zde také všichni tři skonali a jsou pohřbeni. Zdislav a Svatoslava v r. 1358 a Heřman ze Záluží 28.6.1403 / 8 /.

Letopočet 1358, ve kterém skonali oba velcí příznivci Sv. Dobrotivé Zdislav ze Záluží a jeho žena Svatoslava, hovoří spíše ve prospěch domněnky, že Zdislav byl Vilémovým synem a nikoliv bratrem. Jestliže ani jeden z výše jmenovaných synů Viléma z Valdeka neměl více potomků (což ovšem nelze zcela potvrdit ani vyloučit), zbývá pro vlastní návaznost moravské větve Zajíců pouze Oldřich II. a na Valdeku. Bohužel o jeho osobě nám nezanechal ani jeden ze zmiňovaných rodopisců žádných zpráv, neznáme jeho životní data, neznáme ani jméno a původ manželky. Víme jen, že byl v r. 1344 nucen prodat hrad Valdek Beškovcům a tím byl prakticky bez majetku / 9 /. Proto Vilém Zajíc z Valdeka, jehož můžeme považovat hypoteticky za jeho syna, chtěl sňatkem se zámožnější manželkou vyřešit svoje majetkové problémy, do nichž se zásluhou otcovou dostal. Hledal, až našel záchranu v Anně z Boskovic, dceři významného moravského pána Oldřicha Černohorského z Boskovic, tehdy již vdově po Čeňkovi z Ronova (10).

Vilém vyženil s Annou některý z menších boskovických statků, je možné že některé části Židlochovic, Bučovic nebo Blanska. Augustin Kratochvíl klade ve svých dějinách Bučovic datum úmrtí Anny z Boskovic k r. 1386, což pokládám za chybné, jedná se spíše o poslední zmínku o ní. Za její přímé potomky můžeme pokládat Viléma, Jana, Přibíka a jejich sestru Martu. Vilém seděl v r. 1407 na Židlochovicích, v r. 1416 na Blansku, padl spolu s mnoha dalšími významnými českými a moravskými pány, bojujícími na straně Zikmunda v památné bitvě pod Vyšehradem dne 1. listopadu 1420. S manželkou Dorotou z Kralovic zanechal dceru Kateřinu, provdanou postupně za Heralta z Kunštátu a Heníka Brtnického z Valdštejna a snad syna Viléma, jímž r. 1466 vymřela po meči celá větev moravská / 11 /.

Druhý syn Viléma a Anny z Boskovic Jan, seděl v l. 1435 - 1459 na Bošovicích a za manželku měl Elišku z Fulštejna. Třetí syn Přibík vlastnil kromě krátkodobých držeb několika drobných a manských statků, v l. 1415 až 1444 Modřice u Brna a pusté vsi Sadkov a Skřipov, jež v r. 1464 prodala jeho manželka Eliška Osová z Doubravice nebo ještě on sám / 12 /. Toho roku se připomíná také jeho dcera Eliška, provdaná za Oldřicha z Miličína a na Blansku. Jediná známá dcera Viléma a Anny z Boskovic Marta byla provdána za Heralta Semence z Kunštátu a na Lysicích.

Pro uvedené skutečnosti o počátcích moravské linie Zajíců z Valdeka hovoří i zhodnocení z heraldického hlediska. Kromě zchudlé a záhy vymřelé větve kostelecké (rozuměj ze Zbořeného Kostelce), vlastníci statky ponejvíce v Posázaví, vznikla současně s větví moravskou ve stavu rytířském větev česká panská, která se ještě rozdělila na házmburskou a pihelskou (Pihel u České Lípy). Syn Oldřicha ze Žebráku (+ 1304) Oldřich na Pihli (+ 1357) založil větev pihelskou a Zbyněk zv. Zamořský větev házmburskou, oba jako první použili známého čtvrceného štítu, v němž v 1. a 4. poli zlatém je černá kančí hlava, ve 2. a 3. poli modrém zlatý zajíc ve skoku,

resp. jsou tato pole též obráceně. Zlaté pole v tomto případě symbolizuje panský stav na rozdíl od linie moravské ve stavu rytířském, která má tato pole stříbrné.

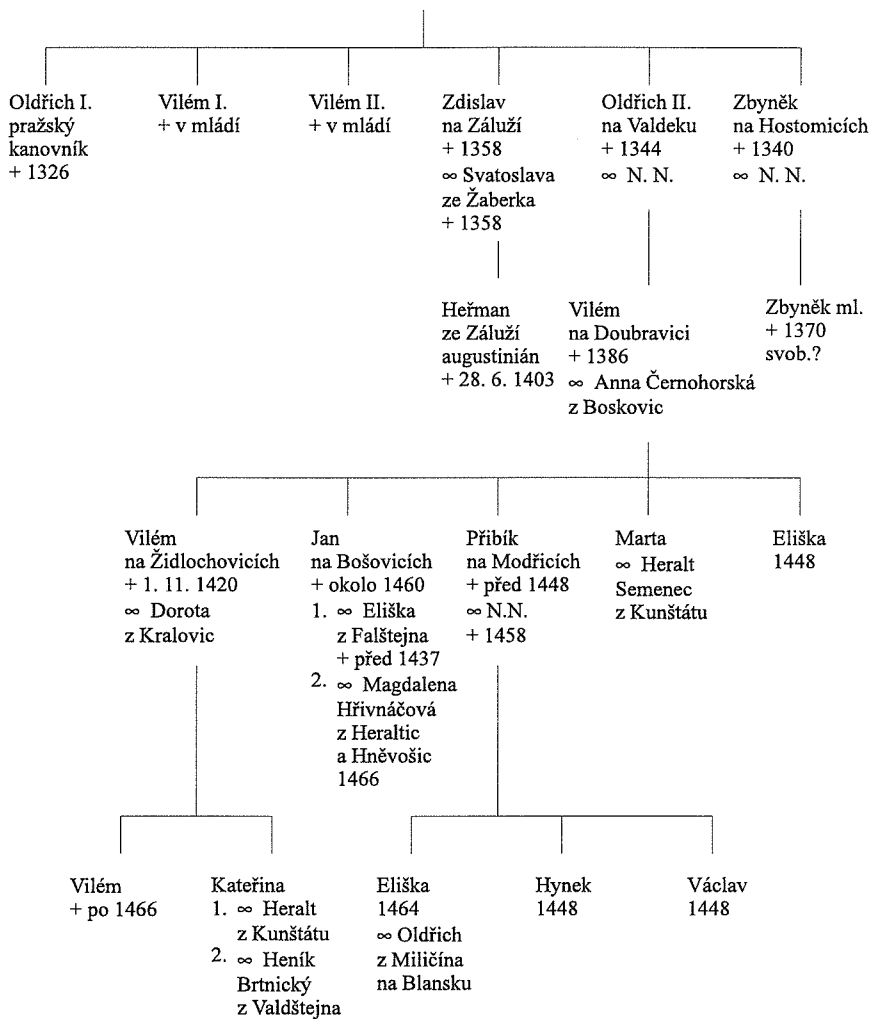
Samotná větev moravská se také rozlišila v klenotech. Zatímco Vilém st. a Vilém ml. na Židlochovicích (+ 1420) užívali v klenotu černou kančí hlavu shodně s větví českou, užíval Příbík Zajíc z Valdeka na Modřicích v klenotu zlatého zajíce vpravo rostoucího (vyskakujícího). Oldřich ze Žebráku (+ 1304) a Vilém z Valdeka (+ 1319) užívali ještě štítu jednoduchého pouze s černou kančí hlavou a je patrné, že se lišili pouze tím, že Oldřich měl kančí hlavu na zlatém štítu a Vilém na stříbrném. Třetí z této generace Jaroslav z Kostelce pak užíval tutéž černou kančí hlavu na štítu červeném. I tato skutečnost něco naznačuje a potvrzovala by hypotézu, že větev moravská pochází od Viléma Zajíce z Valdeka, nejvyššího komorníka a maršálka / 13 /.

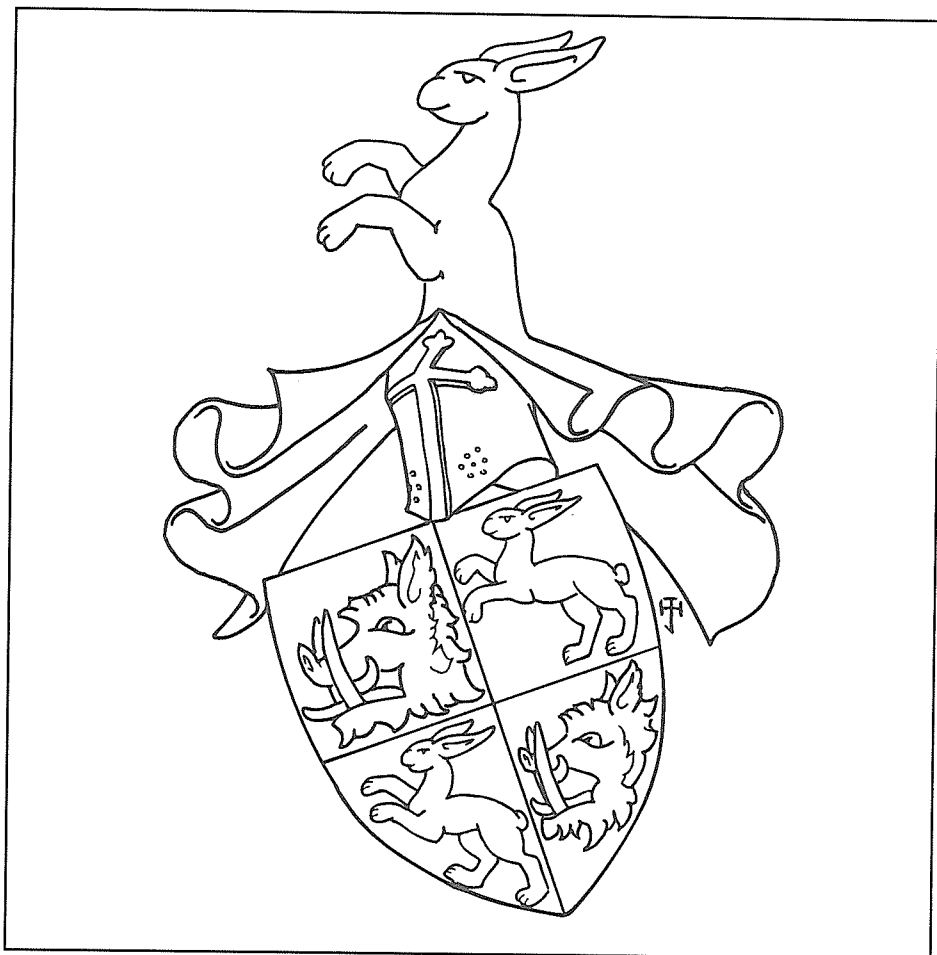
POZNÁMKY:

- / 1 / R. Anděl, J. Kubíček, Hrady a zámky severočeského kraje (Liberec 1961); viz. můj článek "Zajícové z Házmburka" in: Heraldika a genealogie XXVI/2, Praha 1993/, s. 79 - 92.
- / 2 / J. Pilnáček, Staromoravští rodové (Viedeň 1930), s. 376 - 377
- / 3 / B. Paprocký, Diadochos, O stavu panském (1602), zvl. s. 69 - 76, Balbín, Miscellanea Historica, Libri V., Pars. II., Volumen V., pag. 105, F. Palacký, Dějiny národu českého I., příloha F: Počátky rodopisu a místopisu českého a moravského. Argumenty proti vývodům Palackého snesl celkem přesvědčivě A. Kaubek ve svých Dějinách Libochovic, s. 39 - 40, A. Sedláček, Hrady, zámky a tvrze král. českého VI., s. 169 - 179., R. Procházka, Genealogisches Handbuch erloschener böhmischen Herrenstandsfamilien (Neustadt a.d. Aisch 1973), s. 105 - 108.
- / 4 / F. Palacký op. cit., příloha F
- / 5 / B. Paprocký op. cit., s. 70
- / 6 / B. Balbín, Miscellanea, Libri VIII., Vol. I., pag. 150, viz. též A. Kaubek, Děje Libochovic, s. 46. Bedřich (Friczko) z Egerberka zahynul v bitvě u Kresčaku 26.8.1346.
- / 7 / B. Paprocký op. cit., s. 75. Při této příležitosti je třeba se zmínit o tom, že se Paprocký dopouštěl ve svých dílech chyb a omylů, zejména jsou vytýkány velké časové rozdíly mezi úmrtími některých manželů, například uvedu jeden za všechny konkr. v příp. Zajíců z Valdeka rozdíl mezi úmrtím Oldřicha Zajíce z Valdeka, pražského purkrabí (+ 1271) a úmrtím jeho druhé manželky Elišky ze Svinař (+ 1321), čímž jej přežila o plných 50 let. Mohu však dosvědčit podobné případy ze současnosti, znám jich několik přímo ze svého nejbližšího okolí. Současně je také zapotřebí rozeznat omyly Paprockého od tiskových chyb, za jaké je možno považovat chyby sazečovy na téže straně v případech úmrtí Zbislava z Třebouně (místo 1392 spr. 1292, resp. 1282) nebo jeho bratra Budislava, mělnického probošta (místo 1391 spr. 1291) a p.
- / 8 / B. M. Brand, Klášter Svatodobrovitvský (Praha 1907), s. 30
- / 9 / Kolektiv autorů, Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezku, d. IV., Západní Čechy (Praha 1985), s. 375.
- / 10 / Kolektiv autorů op. cit., d.I., Jižní Morava (Praha 1981), s. 161, 2670 279 a 297 - rodokmen Boskoviců, A. Kratochvíl, Dějiny města Bučovic (1927)
- / 11 / J. Pilnáček op. cit., s. 377, lze též připustit, že Vilém byl synem Jana Zajíce a Elišky z Fulštejna.
- / 12 / H. Kadich, C. Blažek, Der mährische Adel (N. Siebmacher, Nürnberg 1988), s. 186.
- / 13 / J. Pilnáček, op. cit., s. 377, A. Sedláček, Českomoravská heraldika II. (Praha 1925), s. 18 - 20.

Moravská větev Zajíců z Valdeka

Vilém Zajíc z Valdeka
nejvyšší komorník a maršálek
zvaný „Zajíc se lvím srdcem“
+ 9. 10. 1319
∞ Alžběta Chyšská z Egerberka
+ okolo 1332

Znak Zajíců z Valdeka (kresba Jiří Hanáček).

Hemofilie v rodu Viktorie, královny Velké Británie a Irska

Hemofilie je dědičná krvácivost u mužů, přenášená ženami. Je to dědičnost pohlavně vázaná, recesivního typu. Gen pro chorobu je lokalizován v pohlavním chromosomu X, který je u mužského pohlaví jen jeden a druhý je geneticky "prázdný" (pohlavní chromosom Y). Takový muž onemocní hemofilií a zdědí ji od matky, která má patologický gen v chromosomu X. Takové ženy se nazývají přenašečky - konduktorky- a v manželství se zdravým mužem mají polovinu dcer přenašeček a polovinu zdravých, polovina synů je hemofiliků a polovina zdravých. Tyto přenašečky dále nemoc přenášejí a zdraví muži hemofilií neonemocní. V manželství hemofilika se zdravou ženou se rodí všechny dcery jako přenašečky a všichni synové jsou zdraví. V manželství hemofilika s přenašečkou, což je extrémně vzácné a ojediněle popsané v literatuře, je polovina dcer hemofilíček (nebo potratů), polovina přenašeček, polovina synů je hemofiliků a polovina zdravých. (obr. 1) Dědičnost se zde řídí zákony mendelismu, ale je třeba si uvědomit, že tyto zákonitosti se projeví jen v rodinách s mnoha potomky. Rodí-li se dětí málo, tak přenašečka může mít jen jednu nebo několik dcer (polovina je přenašečkami) a to se může opakovat i po několika generacích. Nenarodí-li se žádní muži, hemofilie se klinicky neprojeví a mluvíme pak o skrytém přenosu. To pak při genealogickém bádání může činit obtíže. Dále je třeba myslet i na to, že hemofilie se může objevit i mutací, tj. u předků hemofilii nezjistíme.

Průzkum hemofilie byl velmi dlouhý a obtížný, ale její přenos z matky na syna znal asi již židovský lékař Maimonides ve 12. stol. Doporučoval totiž neprovádět obřízku u třetího syna matky, jejíž dva syni zemřeli po obřízce vykrvácením. Albrecht v. Haller v 18. stol. popsal smrtelné vykrvácení po malých poraněních a extrakcích zubů. J. C. Otto popsal v r. 1803 krvácivé muže - bleeders. Ch. F. Nasse popsal spjatost hemofilie s pohlavím a její přenos matkami. Název hemofilie pochází od Hopffa (1828) a Schoenleina (1839). Krevní srážení, jak si dnes představujeme, je velmi komplikovaný, zčásti enzymatický děj, za účasti více plasmatických, destičkových a cévních činitelů.

Teprve na konci čtyřicátých a začátku padesátých let byla zjištěna příčina hemofilie, tj. chybění srážlivého činitele VIII. (antihemofilický globulín A) nebo s. č. IX. (a.g. B). Asi 85 % nemocných trpí nedostatkem s.č. VIII, tedy hemofilí A. Chybí-li v krvi č. VIII nebo IX., nemůže nastat dokonalé krevní srážení a hemofilici proto při poranění neztišitelně krvácejí, eventuálně až k smrti. Mohou to být malá poranění nebo léčebné zákroky: extrakce zubů, operace mandlí, krvácení z pupečníku, z nosu, při poranění krvácení kožní, podkožní, svalová, kloubní. Dnes již ovšem nejsme tak bezradní, jak jsme byli do poloviny tohoto století, protože již dovedeme připravovat z krve tyto antihemofilické faktory a jejich podáním zastavit krvácení, zabránit zmrzačujícím kloubním změnám, připravit hemofilika i k velkým operacím apod. Tyto antihemofilické faktory se již brzy budou připravovat tzv. genetickým inženýrstvím, jak je tomu u insulínu a dalších látek bílkovinné povahy. Dokážeme však také lépe rozpoznat hemofiliky a přenašečky, event. již v děloze rodičky a zabránit jejich narození. Není také daleko doba, kdy budeme moci vpravovat do nemocného zdravé geny a tak bránit projevům jeho onemocnění.

Geneticky podmíněné nemoci, z nichž hemofilie je tou nejznámější, jsou důležitým genealogickým aspektem, jemuž je nutno při studiu rodin a rodů věnovat zvláštní pozornost. I když teprve moderní věda může poskytnout přesné informace k exaktnímu vyhodnocení vlivu genetické choroby na studovanou populaci, i ve starších pramenech je možno tuto problematiku sledovat a vyhodnocovat.

Klasickým příkladem rodiny postižené hemofilií, je rodina Viktorie, královny Velké Británie a Irska a císařovny Indické (1819 - 1901).

Pocházela z Hannoverského domu, byla dcerou Eduarda vévody z Kentu. V 21 letech se provdala za stejně starého prince Alberta Sasko - Koburského a Gothajského (1819 - 1861), druhorozeného syna vévody Ernesta I. Protože vévodova sestra byla matkou královny Viktorie, byli Viktorie a Albert bratranec a sestřenice. (Pozn.: V jednom, zdá se ne příliš seriózním prameni, se uvádí, že Albert nebyl vlastním synem vévody Ernesta.) Viktorie a Albert se prý velmi milovali a Viktorie byla velmi nešťastná, když se v r. 1861 stala vdovou. Měli spolu 9 dětí, 5 dcer a 4 syny. Jak se později ukázalo, jeden syn byl hemofilikem a nepochybně 2 dcery přenašečkami. Odpovídá to takřka zákonům dědičnosti, jen hemofilici měli být dva. Viktorie se dožila toho, že dříve než ona zemřeli její 2 synové, jedna dcera i někteří vnuci a vnučky.

Královna Viktorie byla tedy přenašečkou hemofilie, což můžeme brát jako historický fakt. Otázkou však je, jak přenašectví získala. Její otec, vévoda Eduard z Kentu, nebyl hemofilik. Její matka Viktorie Sasko- Koburská - Saalfeldská měla 2 dcery z předcházejícího manželství, asi nepostižené. Byla z 10 dětí, 2 zemřely v dětství, jedno bylo mrtvě narozené - hemofilie nebyla uváděna. Dědeček Franz Sasko- Koburský - Saalfeldský nebyl hemofilik. Podle jednoho údaje babička Augusta z Reuss - Ebersdorf byla přenašečka, protože její syn vévoda Ernest byl hemofilik. Dožil se však 60 let, což pro hemofilika tehdejší doby je věk nezvykle vysoký, jak ještě uslyšíme. V tomto případě by matka královny Viktorie musela být rovněž přenašečkou a šlo by o skrytý přenos přes jednu generaci. Dnes se však více uvažuje o tom, že královna Viktorie získala přenašectví hemofilie mutací, což mě také potvrdil královský knihovník p. Oliver Everett - byl to bohužel jediný údaj, který mně na toto téma byl ochoten poskytnout. Je třeba si ovšem uvědomit, že při genealogických bádáních musíme uvažovat ještě o jedné okolnosti. Upozornil na ni před lety Erik Undritz, který vyšetřoval dědičné morfologické krevní změny a choroby a na úvod jedné své přednášky promítl středověký obraz, jak klamaný manžel pronásleduje nahého milence své ženy s nahým mečem v ruce. Tedy i tak je možno získat dědičné choroby!

Věnujme se teď již dětem královny Viktorie. Jak jsem již uvedl, měla jich 9 a dosud se mně podařilo identifikovat více než 450 jejich potomků. Je jich samozřejmě mnohem více, protože genealogické prameny uvádějí např. jen děti dědice rodu, neuvádějí děti z morganatických sňatků a novější prameny jsou pro mne bohužel málo dostupné.

1. První dcerou královny Viktorie byla Viktorie (1840 - 1901), která se provdala za německého císaře Friedricha III. (1831 - 1888), který však vládl jen 100 dní a zemřel na rakovinu hrtanu. Měli spolu 4 syny a 4 dcery, celkem evidují 158 potomků. Většinou se uvádí, že císař Viktorie nebyla přenašečkou, jen v jednom prameni je uvedeno, že její syn jako novorozenec zemřel na krvácivou chorobu, což ovšem nemusela být nutně hemofilie. Jeden syn zemřel v 11. letech na blíže neuváděnou nemoc, 2 syni i jejich potomci byli zdraví a 4 dcery nebyly přenašečkami (jedna ovšem byla bezdětná a jedna měla jednu dceru bez dalších potomků). Kdyby tato dcera krále Viktorie byla přenašečkou, tak by se to muselo v jejich potomcích za 150 let projevit. A kdo byli jejími potomky? Na prvním místě samozřejmě císař Vilém II. (1859 - 1941), který byl tedy vnukem krále Viktorie a s manželkou Augustou Šlésvicko - Holštýnskou měl 6 synů a 1 dceru a tito nejméně 79 potomků. Šéfem domu je dnes Louis Ferdinand, nar. 1907, který si vzal za manželku Kiru Kirillovnu Ruskou (1909 - 1967), vnučku Alfréda Edinburského, tedy pravnučku královny Viktorie. Měli spolu 4 syny a 3 dcery. První dva syni pro své morganatické sňatky byli vyřazeni z následnictví a následníkem se stal 3. syn Ludvík Ferdinand, nar. 1944, který přišel tragicky o život - přejel tankem při cvičení Bundeswehru. Před tím se oženil a měl syna a dceru. Jediná dcera Viléma II. Viktorie Luisa (1892 -1980) byla v Německu uctívána do posledních chvil svého dlouhého života. Provádala se Ernsta

Augusta Hanoversko - Brunšvíckého, vévodu Cumberlandského, prince VB a Irska, neboť byl praprapravnkem Jiřího III. Měli 4 syny a 1 dceru (viz. obr. 2). Syn Jiří Vilém, nar. 1915, má za manželku Sofii, sestru Filipa Mountbattena. Dcera Frederika Luisa (1917 - 1981) byla řeckou královnou, manželkou Pavla I. (1901 - 1964) a měli spolu 2 dcery a 1 syna: Sofie (1938) je manželkou krále Juana Carlose, potomka poslední dcery královny Viktorie, jak ještě uslyšíme. Syn Konstantin II., nar. 1940, poslední řecký král, má za manželku Annu Marii Dánskou, jak ještě uslyšíme. Vrátime se ještě k dětem Viktorie a císaře Friedricha III. Syn Heinrich (1862 - 1929) se špatně oženil - vzal si sestřenku Irenu Hesenskou, přenašečku hemofilie, jak ještě uslyšíme. Dcera císa. Friedricha III. byla Sofie (1870 - 1932), matka 3 řeckých králů, protože se provdala za krále Konstantina I. (1868 - 1923) (viz. obr. 3). Král Jiří II. (1890 - 1947) měl za manželku Alžbětu Rumunskou (1894 - 1956), vnučku Alfréda Edinburského, ale byli bezdětní. Král Alexander I. (1893 - 1920) měl jen dceru Alexandru (1921), provdanou za jugosl. krále Petra II. (1923 - 1972), pravnuka Alfréda Edinburského. Pavel I. (1907 - 1964) měl za manželku již uváděnou Frederiku Luisu (1917 - 1981) Hanoverskou. Byla jako královna v Řecku neoblíbená, protože zasahovala do politického dění. Byla však oblíbenou mezi mladými příslušníky evropské šlechty, protože je zvala k seznamování na výletní loď. Z dcer krále Konstantina I. uvádím ještě Helenu (1896 - 1982), manželku krále Karola II. Rumunského (1893 - 1953), také vnuka Alfréda Edinburského. Další dcera Irena (1904 - 1974) měla za manžela Haimona Spoleto - Savojského, vév. z Aosty (1900 - 1948).

Poslední dcerou Viktorie a Friedricha III. byla Margareta Beatrice (1872 - 1954), manželka Friedricha Karla Hesenského (1868 - 1940). Měli spolu 21 potomků: Syn Křištof (1901 - 1943) byl prvním manželem Sofie, sestry Filipa Mountbattena, a jejich dcera Kristína (1933) je manželkou Andrease Jugoslávského (1929), bratra krále Petra II. Další syn Filip (1896) měl za manželku Mafaldu Savojskou (1902), dceru Viktora Emanuela III., která v r. 1944 zahynula v koncentračním táboře Buchenwald. Byla - li tam jako vězenkyně, byla to z našeho pohledu jediná světlá výjimka v této pruské části rodokmenu, protože muži byli věrni pruské tradici a byli důstojníky Wehrmachtu a Luftwaffe a nejméně 2 padli na východní frontě.

2. Prvním synem královny Viktorie byl Eduard VII. (1841 - 1910), který byl dlouho následovníkem trůnu a vládl jen 9 let. Měl za manželku Alexandru Dánskou (1844 - 1925) a v této větvi rodiny se hemofilie nevyskytovala. Z našeho hlediska je málo zajímavá, a proto jen stručně: První vnuk královny Viktorie Albert Viktor (1864 - 92), vévoda z Clarence, byl nepodařený potomek a někteří ho dokonce považují za Jacka Rozparovače. Druhý syn Jiří V. (1865 - 1936) měl za manželku Mary vévodkyni z Tecku (1867 - 1953), pravnučku krále Jiřího III. Jeho vnučka současná královna Alžběta II, nar. 1926, má za manžela Filipa Mountbattena, nar. 1921, který po své matce je pravnukem princezny Alice, 2. dcery královny Viktorie, jak ještě uslyšíme. Mají spolu, jak dobře známo, 3 syny a 1 dceru a již 3 vnuky a 3 vnučky. Dále v této části rodokmenu žijí potomci princezny Mary (1897) - (Harewood, Lascelles) a Henryho z Gloucestru (1900 - 74) (William z Gloucestru, nar. 1941, začal jako první královský princ pracovat v bance, zahynul však v r. 1972 při leteckém neštěstí). Jeho bratr Richard z Gloucestru, nar. 1944, byl nedávno v Praze se skupinou hospodářských a technických poradců. Jiří z Kentu (1902) zahynul v r. 1942 při leteckém neštěstí. Jeho syn Michael (1942) se oženil s Marií Christinou v. Reibnitz, jejíž otec byl nejvyšší důstojník SS, přítel Hermanna Göringa. Dcera Eduarda VII. Luise (1867 - 1931) se provdala za Alexandra, vévodu

z Fife (1849 - 1912) a jejich dcera Alexandra (1891 - 1959) se provdala za Alexandra, vévodu z Connaughtu (1883 - 1938), také vnuka královny Viktorie. A poslední dcera Eduarda VII. Maud (1869 - 1938) se provdala za norského krále Haakona VII. Měli jen syna Olafa V. (1903 - 91); jejich syn nynější král Harald (1937) a 2 dcery mají celkem 9 dětí.

3. 2. dcera král. Viktorie Alice (1843 - 1878) byla přenašečkou hemofilie. Byla provdána za Ludvíka IV. Hessenského (1837 - 1892), měla 2 syny, jeden z nich byl hemofilik, a 5 dcer, z toho 2 přenašečky, a 3 hemofilické vnuky (obr. 4). Dcera Viktorie (1863 - 1950) nebyla přenašečkou, provdala se za Ludvíka Alex. Battenberského (1854 - 1921), který byl jedním ze synů Alexandra Hessenského (1823 - 1888). (Po morganatickém sňatku v r. 1851 s Julií Teresou von Hauke (1825 - 1895) dostal tento Alexander jméno Battenberg). Jeden jejich syn Alexander (1857 - 1893) byl po osvobození Bulharska knížetem (1879 - 1886), ale velmoci nepovolily, aby se stal králem, kterým se stal Ferdinand Sasko - Koburský. Nás ale více zajímá Ludvík Alex. (1854 - 1921), který se přizpůsobil do rodu a dělal velkou kariéru ve VB. Byl admirál of the Fleet, První námořní lord (1912) - první lord admirality byl tehdy W. Churchill. Protože VB byla pak ve válce s Německem a ozývaly se hlasy, že takové významné místo v armádě zastává Němec, bylo jeho jméno (1917) přeloženo s přesmyčkou na Mountbatten. Jeho dcerou byla Alice (1885 - 1969), provdaná za Andrease Řeckého (1882 - 1944), které se po rozvodu říkalo princ. Battenberská. Měli spolu 4 dcery, z nichž 3 se provdaly za manžely z rodokmenu král. Viktorie a syna Filipa Řeckého, nar. 1921. Po matce byl Battenberg, po otci byl následníkem řeckého trůnu, kterého při sňatku s Alžbětou (1947) se musel zříci. Den před sňatkem získal britské státní občanství pod jménem Mountbatten, později se stal vév. Edinburským. Jeho strýc Ludvík Mountbatten, nar. 1900, byl posledním místokrálem Indie a jejím prvním gener. guvernérem a byl jmenován earlem Mountbatten of Burma. Zahynul v r. 1979 při atentátu. Vrátime se k Alici Hessenské, která měla dále dceru Irenu (1866 - 1953), přenašečku hemofilie, která se provdala za svého bratrance Jindřicha Pruského. Měli spolu 3 syny, z nichž 2 byli hemofilici. Další dcera přenašečka byla Alexandra Alice (1872), manželka cara Mikuláše II. (1868), spolu měli 4 neprovdané dcery a hemofilického syna Alexeje, nar. 1904, následníka carského trůnu. Všichni, jak známo, byli zastřeleni bolševiky v r. 1918. Všechny 4 dcery zemřely bez potomků, takže jejich eventuelní přenašečství je neposouditelné. Carevna se velmi obávala o život careviče Alexeje, jehož krvácení snad psychicky dokázal ovlivnit Rasputin, který tím získal velký a neblahý vliv u carského dvora. O 10 let starší než carevna byla její sestra Alžběta, která se v r. 1884 provdala za velkoknížete Sergeje, syna Alexandra II. Sergej byl guvernérem Moskvy a zahynul v r. 1905 při pumovém atentátu. Alžběta již v době rusko - japonské války ošetřovala v Kremlu raněné a pak až do r. 1918 vedla charitativní ústav sv. Marie a Marty. Den po zastřelení carské rodiny byla spolu s dalšími Romanovci svržena do opuštěné šachty a hozeno za nimi několik granátů. V r. 1981 byla ruskou církví v zahraničí kanonisována a nyní probíhají v moskevském patriarchátu přípravy k jejímu svatořečení. Budeme tedy v tomto rodokmenu mít i jednu svatou.
4. Druhým synem královny Viktorie byl Alfréd, vévoda Edinburský (1844 - 1900), který nebyl hemofilikem a proto jeho 96 potomků bylo rovněž zdravých. Od r. 1893 byl i vévodou Sasko - Kobursko - Gothajským; byl vášnivým cestovatelem. Jeho syn Alfréd zemřel bezdětek, dcera Marie byla provdána za rumun. krále Ferdinanda I. Měli 3 syny a 2

dcery - syn Karol II. (1893 - 1953) měl za manželku Helenu Řeckou z pruské části rodokmenu. Jejich syn Michal I., nar. 1921, je pretendem rumunského trůnu a má 5 dcer. Marie Rumunská, nar. 1900, byla manželkou jugoslávského krále Alexandra I. (1888 - 1937) a měli spolu 3 syny: krále Petra II. (1923 - 1972), Tomislava (1928) a Andrease (1926). Všichni měli manželky z rodu královny Viktorie. Petr II. měl jen jednoho syna, ale má 3 vnuky. Z dalších 3 dcer Alfréda Edinb. je zajímavá Viktorie Melita (1876 - 1936), jejíž 2.manželem byl Kiril Vladimirovič Romanov (1876 - 1938), syn Vladimíra Alexandroviče, bratra cara Alexandra III. Jedna dcera Viktorie Melity a Kirila Vladimiroviče byla manželkou již uváděného Luise Ferd. Pruského. Syn Viktorie Melity a Kirila Vladimiroviče Vladimír Kirilovič, nar. 1917 byl šéfem domu Romanovců a tím následníkem carského trůnu (v r. 1992 náhle zemřel). Má jednu dceru Marii (1953), která je provdaná za Frant. Viléma Pruského (1943), vnuka Joachima (1890 - 1920), 6. syna Viléma II. Mají syna Georgije, dnešního pretendenta ruského trůnu

5. 6. Třetí a čtvrtá dcera královny Viktorie jsou málo zajímavé. Helena (1846 - 1923) se provdala za Kristiana Šlesvicko - Holštýnského, jejich 2 syni zemřeli bez potomků, další jako osmidenní novorozenec a 2 dcery byly rovněž bezdětné. O eventuelním výskytu hemofilie u princezny Heleny a jejich dětí není nic známo. Princezna Luisa (1848 - 1939) se provdala za vévodu Argyllského (1845 - 1919), ale neměli děti a vévodou z Argyllu se stal vévodův synovec, beze vztahu k rodu královny Viktorie. Protože princezna Luisa neměla žádné děti, její eventuelní přenašectví nelze posoudit.
7. Třetí syn král. Viktorie byl Arthur (1850 - 1942), vév. z Connaught, prý její syn nejmilejší. Byl předsedou státní rady a politik velmi vlivný, v letech 1911 - 16 byl gener. guvernérem Kanady a asi se zasloužil o její vstup do I. sv. války. Protože i jinak zasahoval do politického dění Kanady, musel být odvolán. Oženil se s Luisou Margaretou Pruskou a měli 2 dcery a jednoho syna. Dcera Margareta (1882 - 1920) se provdala za švédského krále Gustava VI. Adolfa (1882 - 1973) a mají nejméně 38 potomků. Následník trůnu Gustav Adolf (1906) zahynul při letecké katastrofě v r.1947, další 3 syni se oženili morganaticky a na milost, vlastně jen k reprezentaci, byl vzat Bertill vévoda Hallandský, nar. 1912. Viděli jsme ho při návštěvě presidenta V. Havla ve Švédsku. Gustav Adolf měl za manželku Sibillu Sasko - Kobursko - Gothajskou (1908 - 1972), vnučku 4. syna královny Viktorie Leopolda a měli spolu 4 dcery a až pátý byl syn Carl XVI. Gustav, nar. 1946, nynější král. Má 2 dcery a 1 syna. Jediná dcera královny Margarety a krále Gustava VI. Adolfa byla Ingrid (1910 - 1972), manželka dánského krále Frederika IX. (1899 - 1972). Jejich 3 dcery mají 10 dětí, první je nynější královna Margareta, nar. 1940 a třetí Anna Marie, nar. 1946, manželka posledního řeckého krále Konstantina II., o nichž jsme již hovořili. Vévoda Arthur byl tedy praotcem královské rodiny švédské a dánské, ale jeho jediný syn Arthur (1883 - 1938) se oženil s Alexandrou, vnučkou krále Eduarda VII., jak jsem již uvedl a jejich jediný syn Alastair zahynul v r. 1943 ve vál. službě a s ním zanikl i titul vévodů z Connaught. Vévoda Arthur měl ještě dceru Viktorii Patricii (1886 - 1974), která byla provdaná za Alex. Ramsay, mladšího syna 13. hraběte z Dalhousie. Měli jednoho syna, Alexandra (nar. 1919), který je ženatý a má dvě dcery. Tato princezna byla známá jako Lady Patricia Ramsay a se svým otcem zakládala v Kanadě v I. válce prapor lehké pěchoty.
8. 4. syn královny Viktorie byl vévoda Leopold (1853 - 1884), vévoda z Albany a S.K.G.,

který si zasluhuje naši zvláštní pozornost, protože byl hemofilikem, zemřel ve svých 31. letech, pravděpodobně na své onemocnění. S manželkou Helenou Waldeck - Pyrmont (1861 - 1922) měli 1 syna a 1 dceru (obr. 5). Dcera Alice (1883 - 1981) byla přenašečkou hemofilie, za manželka měla Alexandra z Tecku, Cambridge a Athlone (1874 - 1957). Byl s ní vzdáleně spřízněn, protože byl pravnukem krále Jiřího III. a bratrem Mary, manželky Jiřího V. Měli 2 syny, hemofilika Rupprechta, nar. 1903, (lord Trematon), který vykrvácel v r. 1928 při automobilové nehodě. Druhý syn zemřel jako 1/2 roční kojeneček a dcera May Helen, nar. 1906, se provdala za plukovníka Henryho Abel - Smitha, nar. 1900, se kterým měla 1 syna Richarda a 2 dcery - Annu a Alžbětu, kteří mají rovněž děti. Nemám o nich bližší zprávy, snad nemají hemofilii, při postižení by se snad o nich něco vědělo. Vévoda Leopold měl ještě syna Karla Eduarda (1884 - 1954), který zdědil saské vévodské tituly a nebyl hemofilikem a proto všech více než 40 jeho potomků jsou zdraví. Vévoda se vyznačoval dále tím, že byl pruským generálem pěchoty, SS - Obergruppenfuhrerem a tuhým nacistou. Jeho dcera byla manželka Gustava Adolfa Švédského, jak již bylo uvedeno.

- 9 A konečně 5. dcerou královny Viktorie byla Beatrice (1857 - 1944), která byla přenašečkou hemofilie a manželkou Jindřicha Battenberského (1858 -1896), bratra Ludvíka Mountbattena, o kterém jsme již mluvili. Měli spolu 3 syny a 1 dceru (obr. 6). Jeden syn byl zdravý a měl jednu bezdětnou dceru Iris Viktorii, které se po rozvodu říkalo Lady Mountbattenová. Dva synové byli hemofilici a zemřeli v letech 1914 a 1922 a tehdy zavládlo mezi evropskou šlechtou zděšení a mluvilo se dokonce o battenberské nemoci. Asi v tomto období začalo genealogické bádání v rodokmenu královny Viktorie. Dcera Viktorie Evženie (1887 - 1969), byla pod jménem Julia Ena známá jako španělská královna, manželka Alfonse XIII. (1866 - 1941). Byla po matce přenašečkou hemofilie a měla proto 2 hemofilické syny - následníka trůnu Alfonsa Pia Asturského (1907 - 1938) a Gonzala, nar. 1914, který zemřel v r. 1934 při autonehodě (některé prameny to uvádějí i o Alfonsovi). Jeden plod mužského pohlaví se narodil mrtvý. Alfonso Pio se v r. 1933 vzdal následnictví trůnu, to již ovšem bylo Španělsko 2 roky republikou. Někdy se uvádí, že ta skutečnost, že ruský a španělský následník trůnu byli hemofilici, byla také jednou z příčin pádu obou těchto monarchií. Další syn španělské královny byl Jaime, vévoda Segovijský, nar. 1908, byl hluchoněmý, ale ne hemofilik a také se vzdal následnictví trůnu. Má 7 zdravých potomků. Dalším synem je Juan Carlos, nar. 1913, princ Bourbonický, hrabě Barcelonský, má za manželku Marii Mercedes Bourbon - Sicilskou (1910), mají 12 potomků bez známek hemofilie. Jejich syn Juan Carlos, nar. 1938, byl diktátorem Frankem jmenován následníkem trůnu a je dnes králem. Jeho manželkou je Sofie Řecká, nar. 1938, dcera krále Pavla a královny Frederiky Luisy, jak jsme již o tom hovořili. Mají spolu 2 dcery a syna Felipa, nar. 1968, následníka trůnu. Ještě je třeba se zmínit o 2 dcerách krále Alfonse XIII., dcera Beatrix Isabel má dceru a 2 syny a další jejich potomci jsou mně dosud neznámí a druhá dcera Marie Christina má tři dcery. Jejich eventuelní přenašečství je tedy těžko posouditelné.

Rodokmen král. Viktorie je bohatý na potomky. I s mými nedokonalými možnostmi jsem jich mohl identifikovat již přes 450. V rodokmenu je mimo samotnou královnu možno bezpečně identifikovat 6 dalších přenašeček hemofilie, toto genotypické postižení jim však ve shodě s našimi lékařskými znalostmi věk nezkrátilo, neboť se dožily průměrného věku 73,8 let. Pět z nich se dožilo 82 - 98 let, a celkový průměrný věk byl zkrácen tím, že Alice Hessenská zemřela jako

35. letá po 7 porodech a carevna Alexandra byla zastřelena ve svých 46. letech. Španělská královna Julie Ena zemřela v r. 1969 v 82 letech a princezna Alice Athloneová v r. 1981 jako 98. letá. U nich již mohlo být zjištěno, hemokoagulační metodikou nebo DNA diagnostikou, zda hemofilie v tomto rodokmenu byla typu A či B. V lékařské literatuře to uvedeno nebylo a královský knihovník mně to odmítl sdělit. V rodokmenu, mimo pruskou císařovnu, mohlo být ještě 9 dalších přenašeček, které zemřely bezdětné, nebo o nichž jsem zjistil málo údajů (2 španělské princezny), nebo které byly zastřeleny - 4 ruské princezny.

V rodokmenu je, jak jsem uvedl, 10 jistých hemofiliků. Jejich průměrný věk byl podle očekávání krátký - 24,1 let (3 - 55). Friedrich Hessenský (1870 - 1873) vykrvácel ve 3 letech po úraze. Heinrich Pruský (1900 - 1904) zemřel vykrvácením po malém úraze při hře. Carevič Alexej Romanov (1904 - 1918) byl zastřelen bolševiky. Syn královny Viktorie Leopold, princ Velké Británie a Irska, vévoda Sasko - Koburský a Gothajský etc. (1853 - 1884) vykrvácel v Cannes (po úraze ?). Lord Rupprecht Trematon (1903 - 28) zemřel vykrvácením po autohavárii. Leopold Battenberský (lord Mountbatten) zemřel na akutní zánět červovitého přívěsku (slepého střeva), který se lékaři báli pro krvácení operovat a jen vypustili hnis. Jeho bratr Maurice Battenberg (1891 - 1914) zemřel vykrvácením po zásahu granátovou střepinou. Alfonso Pio Asturský (1907 - 1938), bývalý následník španělského trůnu, zemřel snad vykrvácením po autonehodě, jak se to stalo jeho nejmladšímu bratrovi princovi Gonzalovi (1914 - 1934). Waldemar Pruský, nar. 1889, žil nejdéle. Byl majorem a korvetním kapitánem a zemřel v Bavorsku 2. 5. 1945 na útěku před ruskou armádou. Byl to podle mých záznamů poslední hemofilik tohoto rodokmenu. Smrt těchto hemofiliků odpovídá známým genetickým zákonům a klinickým popisům hemofilie.

Při zamyšlení nad rodokmenem to vypadá, jakoby všichni hemofilici a všechny přenašečky již zemřeli a že se tedy žádný další případ nemůže objevit. Ve Velké Británii to jistě dobře vědí, ale sdělit to odmítají. Královský knihovník mně také odkázal na Madrid, ale tam by byla odpověď asi stejná : „Litujeme, ale o zdravotním stavu příslušníků královské rodiny informace nepodáváme“!

Sňatky v rodokmenu mezi příbuznými za přítomnosti hemofilického genu se nám jistě zdají být riskantní. Rodokmen královny Viktorie je však oficiálně velmi dobře prozkoumaný a moderní genetické zákony a vyšetřovací metody tyto obavy také odstraňují. Ukazuje na to i příbuzenský sňatek mezi královnou Alžbětou II a princem Filipem, jejich všichni potomci I. a II. generace jsou hemofilii nepostiženi. Jediný riskantní sňatek by byl tedy mezi princem Jindřichem Pruským a přenašečkou princeznou Irenou Hessenskou v r. 1888, kdy však její přenašečství nebylo ještě známo. Tehdy zemřeli na hemofilii teprve v dětském věku Friedrich Vilém Hessenský v r. 1873 a vévoda Leopold v r. 1884. Přenašečství u žen nebylo ještě možno poznat, ale až po narození hemofilického syna.

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ LITERATURA:

1. Almanach de Gotha, do roku 1944.
2. Brinkhous K.M.: Hemophilia, Bull. N. Y. Acad. Med. 30, 325, 1954.
3. Genealogisches Hdb. des Adels, xerox. části r. 1953-1968. Grfliche Huser B 1959.
4. Itlis H.: Hemophilia „The Royal Disease“ and The British Royal Family, J. Hered. 39, 113, 1948.
5. Louda J., M. Maclagan: Lines of Succession. Heraldry of the Royal Families of Europe. Macdonald Illustr. 1991.
6. Quick A.J.: Sporadic Hemophilia, Arch. Int. Med. 106, 325, 1954.
7. Schmidt A. : Der Fluch auf Europas Knigsthronen, Frau im Spiegel 1973.

$$1/ \quad x^h y + xx$$

$$x^h x + x^h x + xy + xy$$

xx = zdravá žena ○

xy = zdravý muž □

$x^h x$ = přenašečka ◐

$x^h y$ = hemofilik ■

$$2/ \quad x^h y + xy$$

$$x^h x + xx + x^h y + xy$$

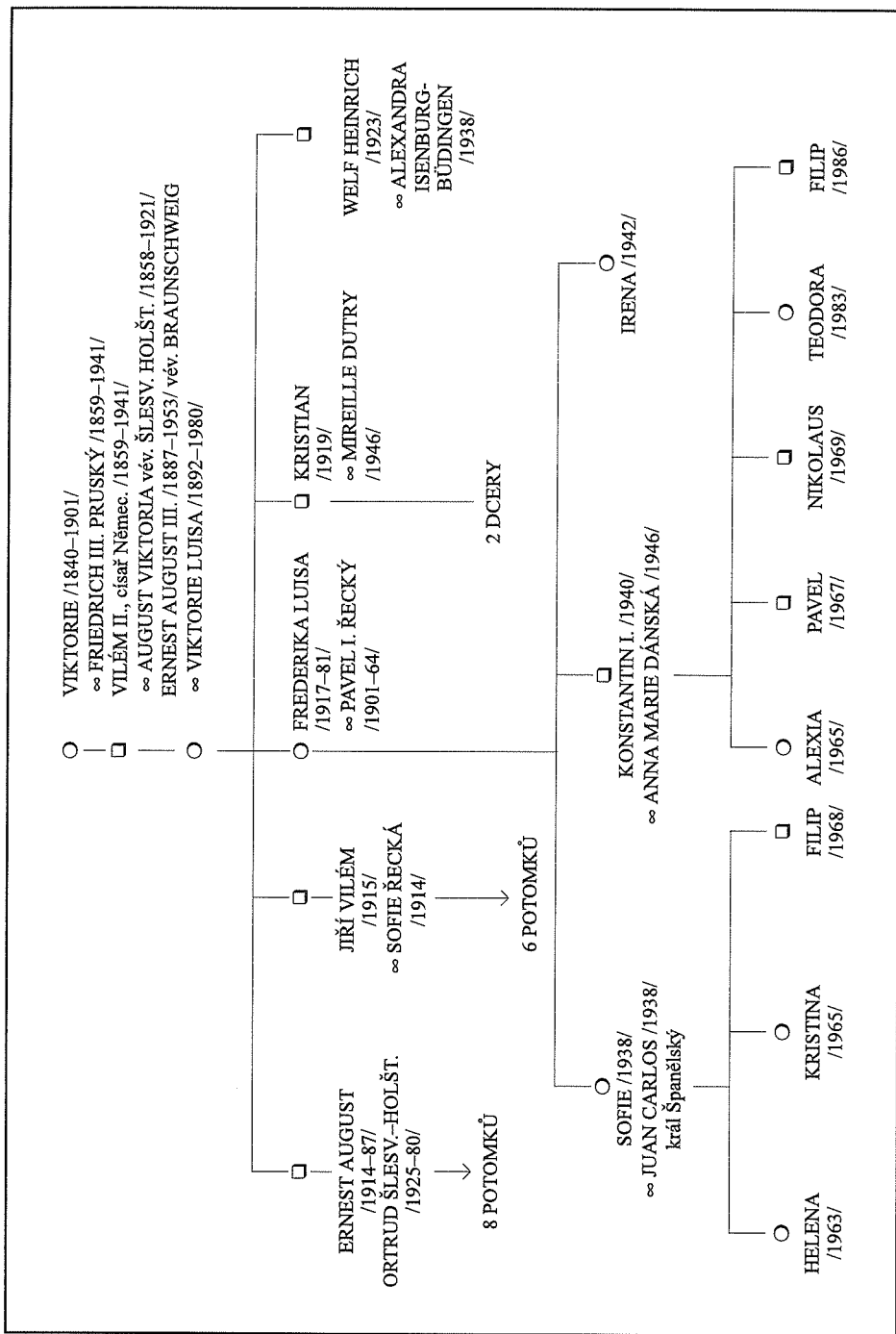
$$3/ \quad x^h x + x^h y$$

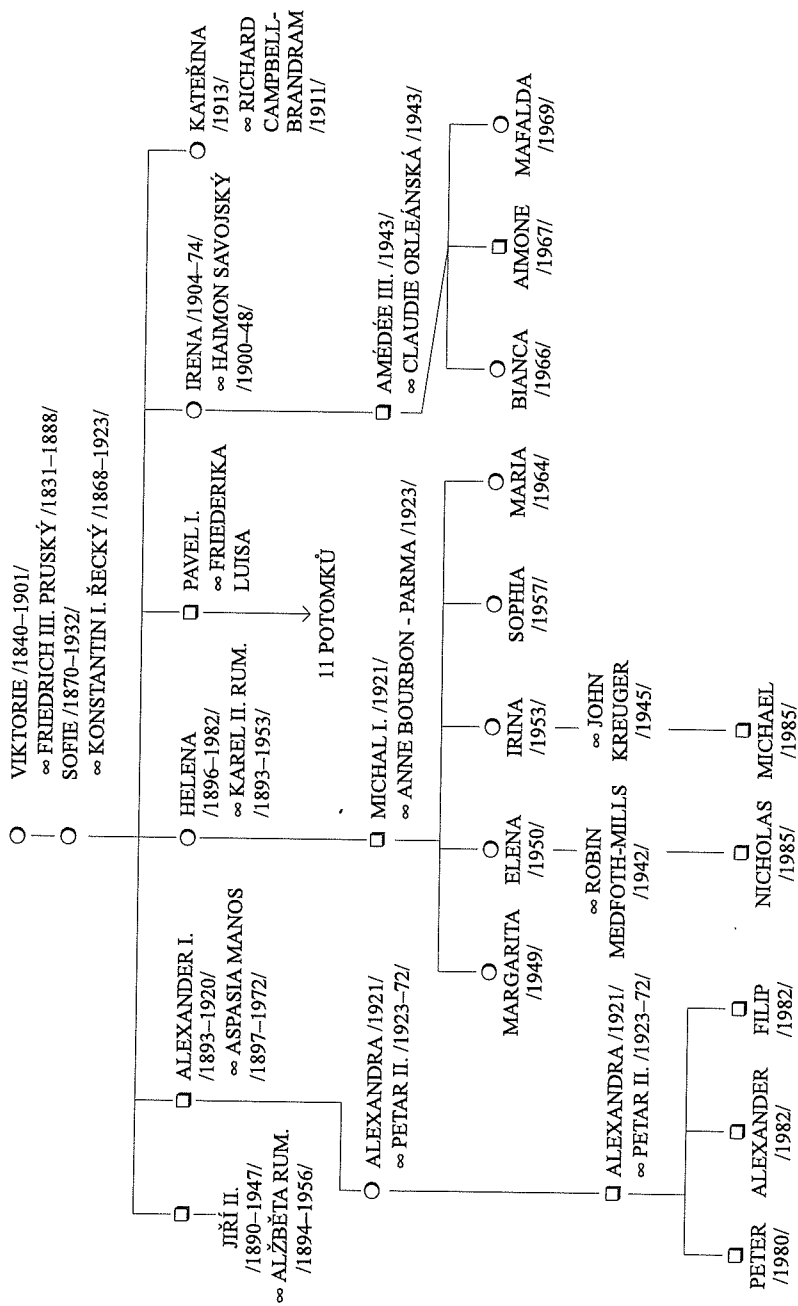

$$xy + x^h y + x^h x + x^h x$$

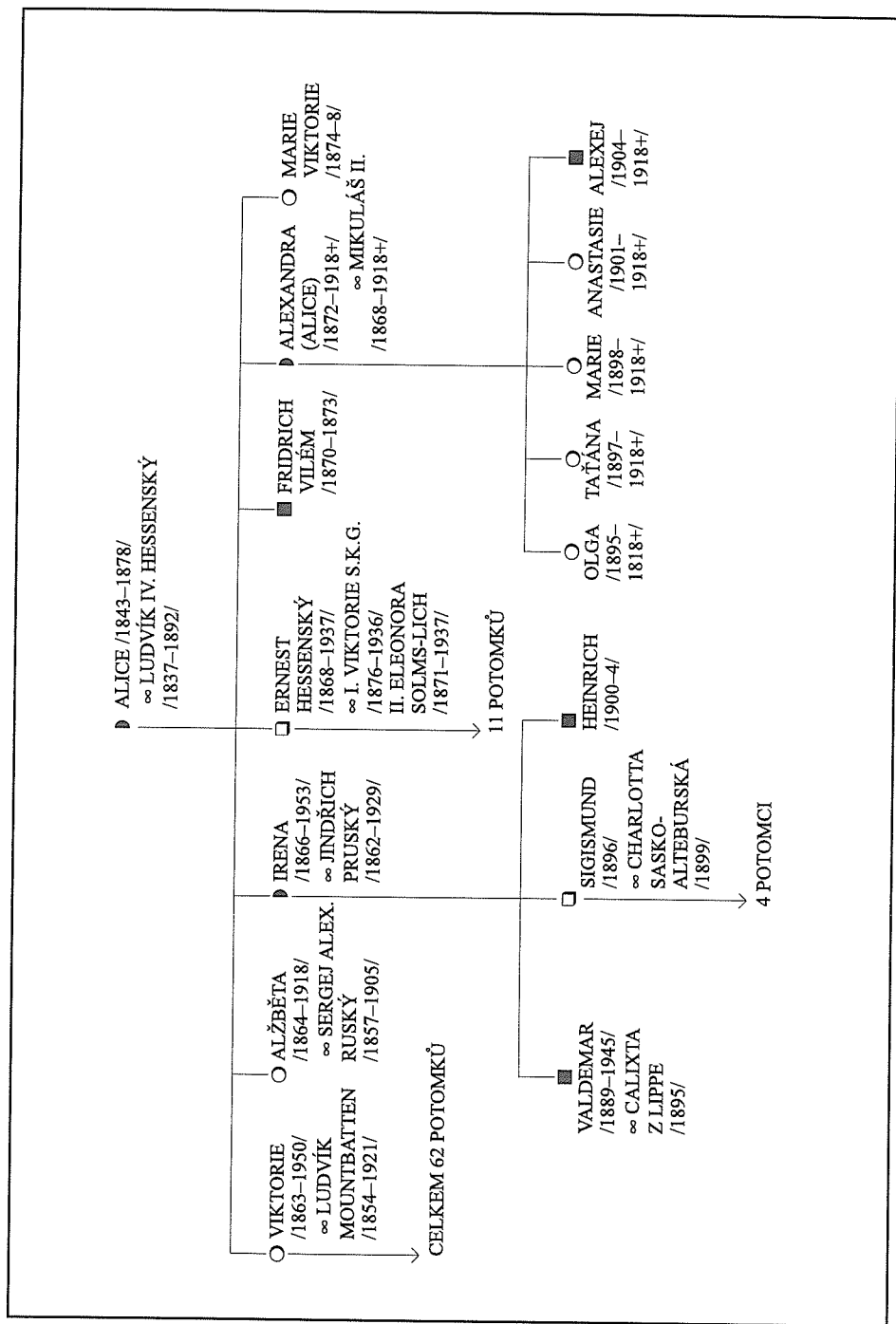
Obr. 1 Schema potomstva a grafické znázornění hemofiliků a přenašeček

Obr. 2

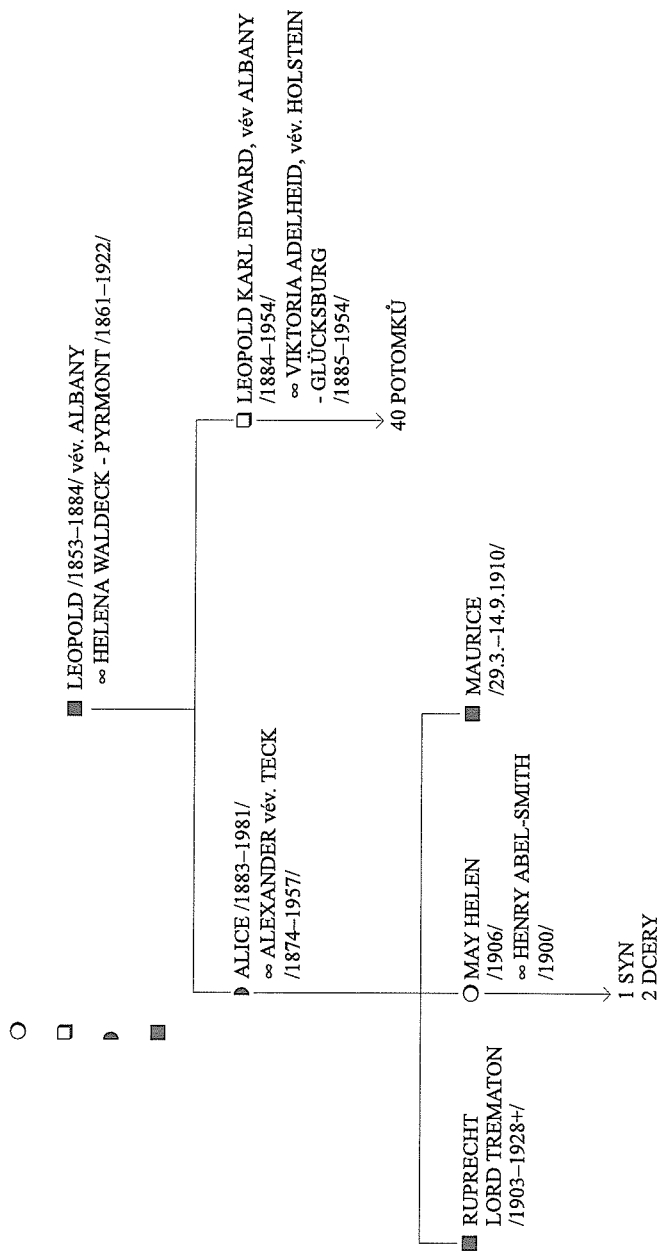

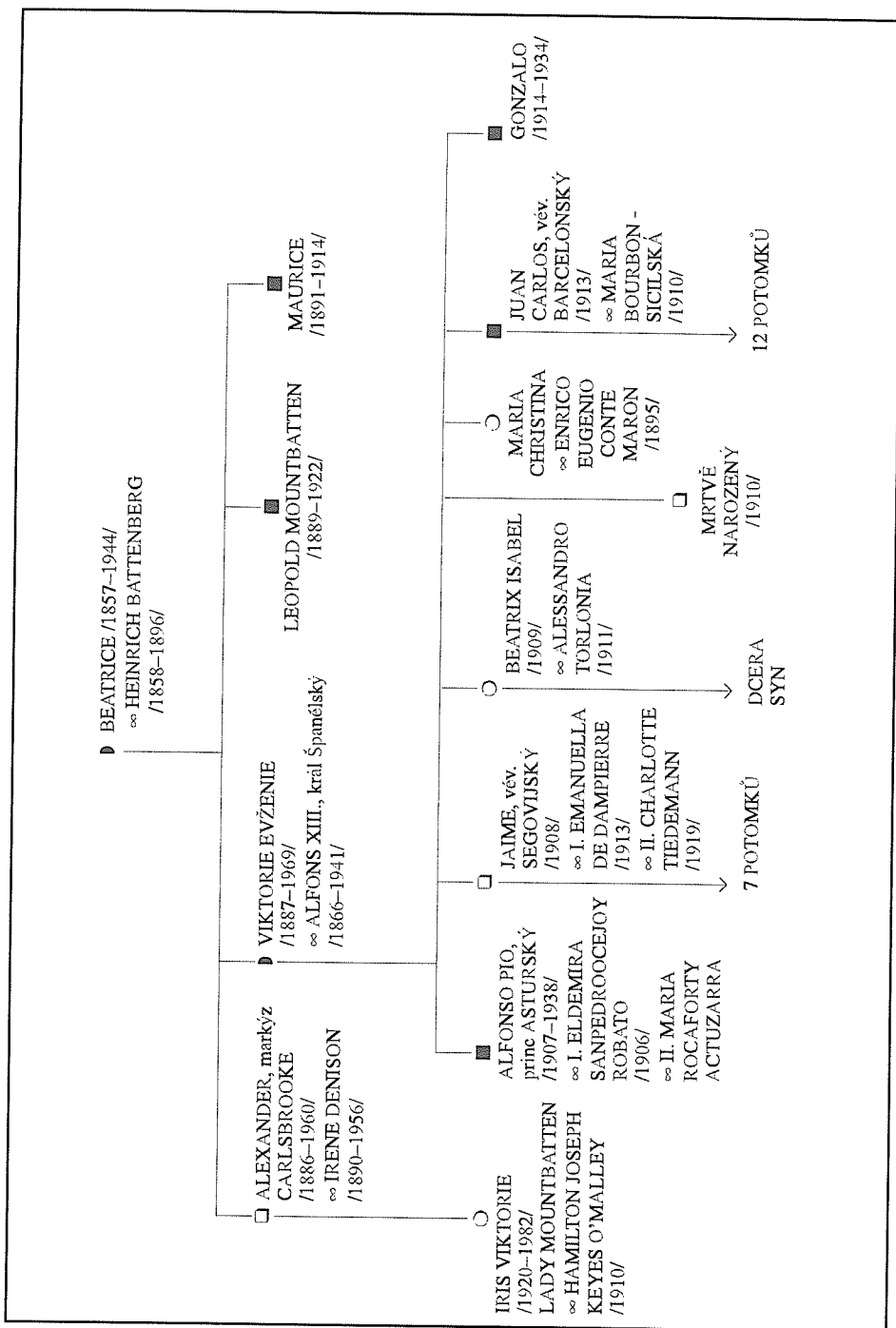
Obr. 4

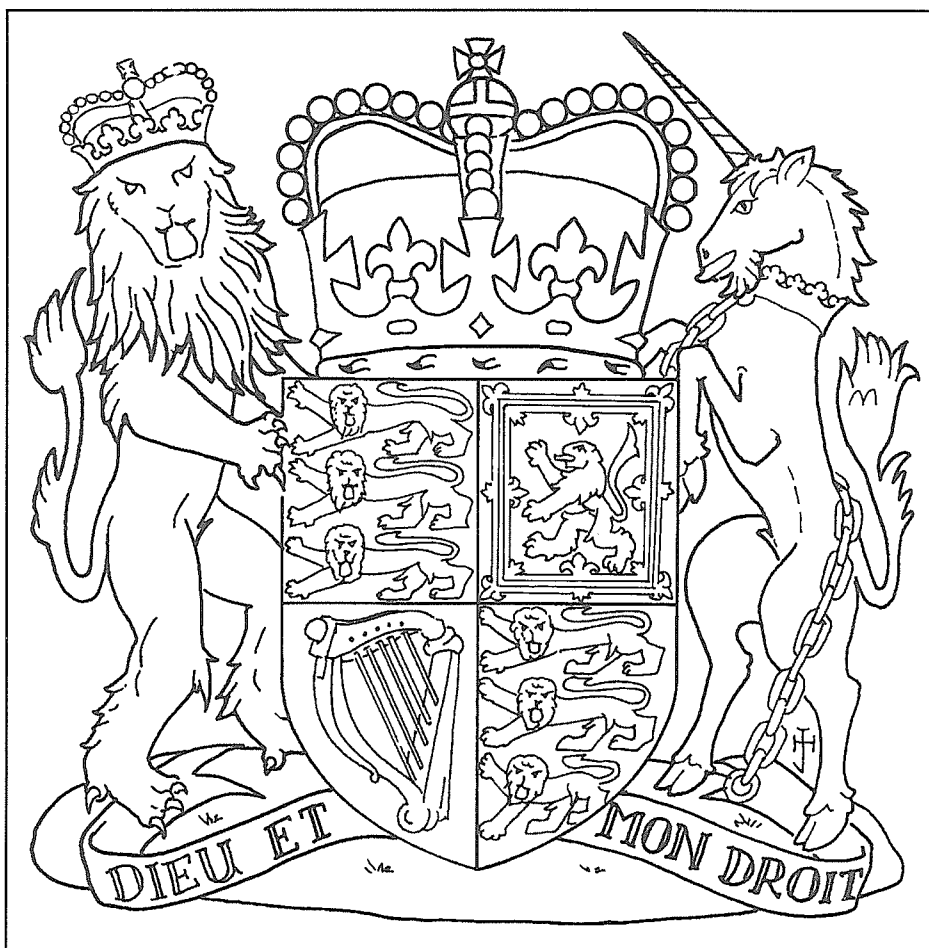

Obr. 5

Obr. 6

Britský královský znak (kresba Jiří Hanáček)

HLÍDKA HISTORICKÉ FALERISTIKY

Václav Měřička

Kancléř Václav Antonín Dominik, kníže Kounic, hrabě z Rietbergu a jeho vyznamenání

Bylo to dne 20. listopadu 1984, kdy mne PhDr. Dušan Uhlíř, ředitel brněnského městského muzea na Špilberku pozval ve Slavkově k prohlídce krypty pod kostelem Sv. Jana Křtitele, kde předtím došlo k otevření rakve kancléře Václava Antonína Dominika knížete Kounice, uloženého zde od roku 1794, kdy on ve Vídni zemřel. Měl jsem tedy možnost shlédnout mumifikovanou postavu této vynikající politické osobnosti. V rakvi spočívající postava byla oděna v černém kabátě a černých kalhotách sahajících ke kolenům, pak v černých punčochách s botami zdobenými přezkou. Na hlavě spočívala paruka, ústa byla otevřena, tvář sice zahnědlá, ale jinak zachovávající podobu slavné osoby. Ruce byly vzájemně zkříženy a na prsou spočíval latinský pašijový kříž s postavou ukřižovaného Krista a na levé straně hrudi pak připevněná dracounová hvězda Královského uherského řádu Sv. Štěpána.

Již tehdy dr. Uhlíř vyslovil názor, že dlouhé ponechání otevřené rakve, ve které se nachází dosud v pořádku mumifikovaná mrtvola, může vést k postupnému rozpadu těla. A tak došlo dne 3. dubna roku 1992 k rozhodnutí, aby ostatky kancléře Kounice, jehož dvoustetleté výročí smrti se blíží v roce 1994, byly převezeny do Prahy, kde došlo k jejich odborné konzervaci. Na konci dubna roku 1993 byly ostatky navráceny do Slavkova, kde pak ve dnech 30. dubna a dne 1. května byly slavnostně vystaveny v chrámu Vzkříšení a poté byla rakev s upravenou postavou opatřena skleněným víkem a vystavena v zámecké kapli Sv. Kříže. Po skončení liturgického obřadu byla rakev za zvuků barokního smutečního pochodu usazena na dělové lafetě a za účasti členů Klubu vojenské historie, oděných v tereziánských stejnokrojích, převezena k zámeckému schodišti a po projevech a po vypálení dělových výstřelů uložena v zámecké kapli.

Václav Antonín Dominik kníže Kounic, který se narodil ve Vídni dne 2. února roku 1711, pocházel ze starého českého rodu, žijícího na Moravě a zde připomínaného již od první poloviny třináctého století. Již tehdy došlo k založení hradu v Dolních Kounicích poblíže Ivančic. V šestnáctém století Kounicové vykoupili slavkovské panství. V roce 1642 císař Ferdinand III. (1608 - 1637 - 1675) povýšil Lva Viléma z Kounic na hraběte. Otec kancléře se jmenoval Maxmilián Oldřich a jako hejtman v letech 1720 - 1746, stál v čele Moravy. Jeho matka, hraběnka z Ostfrieslandu a Rietberga, umožnila rodině získat v roce 1699 suverenní hrabství ve Frísku a s tím i onen zmíněný Rietberg.

Václav Antonín Dominik byl v rodině druhorozeným synem, kde se vcelku narodilo šestnáct dětí. On ve Vídni, později v Lipsku a nakonec v holandském Leydenu-studoval nejdříve teologii s určením duchovního stavu, ale po smrti svého staršího bratra pokračoval v právnických studiích s cílem diplomatické funkce. Přitom od roku 1732 mu bylo umožněno cestování do Anglie, Francie, Německa, Holandska a Itálie. V roce 1735 mu císař Karel VI. (1685-1711-1740) udělil hodnost říšského dvorního rady. O rok později, v roce 1736, a to v dubnu, se Václav Kounic oženil s osmnáctiletou dcerou hraběte ze Starhemberga, Marií Arnoštkou.

Stalo se tak ve stejném roce, ve kterém se císařova dcera Marie Terezie (1717-1740-

1788) provdala ze Františka Štěpána, vévodu Lotrinského (1708-1745-1765), pozdějšího císaře Františka I.

Od roku 1741 Václav Kounic započal působit jako diplomat. Nejprve navštívil v Římě tehdejšího papeže Benedikta XIV. (1675-1740-1758), pak toskánskou Florencii, kde se Marie Terezie se svým manželem stala vládnoucí osobností habsbursko-lotrinské sekundogenitury. V roce 1742 byl Kounic jmenován vyslancem v savojském Turině. Bylo to v době, kdy Marie Terezie se po smrti svého otce stala na základě pragmatické sankce z 19. dubna roku 1713 královnou českou i uherskou, a kdy se Prusko spolu s Francií a Španělskem postavilo proti a podpořilo snahu bavorského kurfiřta Karla Albrechta (1697-1726-1742 -1745) získat jednak českou královskou korunu a pak v roce 1742 i titul římského císaře. Tehdy v roce 1740 započala především ze strany Pruska a Francie válka o dědictví rakouské.

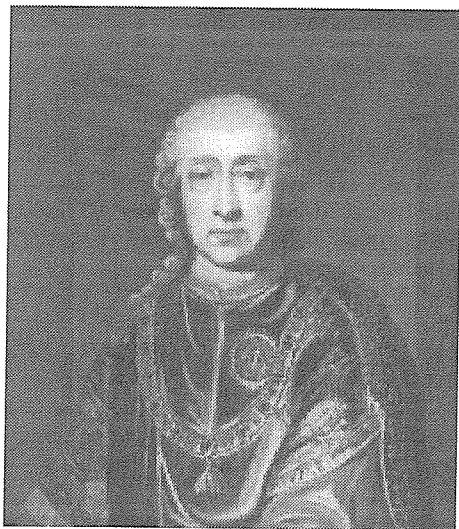
V roce 1744 byl hrabě Kounic jmenován ministrem na dvoře generálního guvernéra Karla Lotrinského (1712-1780), který byl bratrem Františka Štěpána a manželem sestry Marie Terezie Marie Anny (1718 - 1744) v tehdejší rakouském Nizozemí. A právě v té době probíhala válka s mnoha těžkými porážkami. Marie Terezie odvolala proto svého švagra Karla z funkce a pověřila ho velením císařské armády. A tak se hrabě Kounic stal zplnomocněným ministrem. Ovšem tento svěřený úřad nemohl nijak dlouho řídit, protože v únoru roku 1746 se Francouzi zmocnili Bruselu, kde Kounic musel kapitulovat, i když mu bylo povoleno opustit toto město s celou tamní rakouskou armádou. Nejprve se odebral do Antverp, ale když i tyto musel předat, tak nakonec do Cách (Aachen). V té době ale onemocněl, z funkce ministra odešel, ale již v roce 1748, kdy došlo v Cáchách k mírové konferenci, se znovu vrátil do diplomatických služeb a v průběhu mírové konference se výborně uplatnil.

Tento výsledek jeho práce vedl k jeho jmenování konferenčním a státním ministrem. Samozřejmě, že jednání na mírové konferenci v Cáchách jednoduché nebylo a mnohdy se Rakousko dostávalo do značné izolace. Dne 23. října roku 1748 došlo k ukončení osmiletého válečného konfliktu, kdy se ale hraběti Kounicovi nepodařilo zachránit pro Rakousko ztracené území Slezska, ale přece jen docílit uznání Marie Terezie k právu podržet nástupnictví na český i uherský trůn. A protože se její manžel po smrti císaře Karla VII. v roce 1745 stal císařem, tak Marie Terezie začala vedle svých královských titulů užívat, a to jako císařova manželka, i titulu císařovny.

Po skončení těchto závažných jednání se Kounic věnoval prosazení nové orientace zahraniční politiky s tím, aby došlo k upuštění společenství s Anglií a Holandskem a získána nová spolupráce s Francií, která až do té doby byla právě politickým a tedy i mocenským odpůrcem Habsburků. V roce 1750 byl Václav hrabě Kounic jmenován rakouským vyslancem ve francouzském královském sídle ve Versailles. Působil zde sice dost krátce a to až do roku 1753, ale za vlády krále Ludvíka XV. (1710-1715-1774), se vynasnažil získat možnost vzájemné spolupráce. Navazoval dobrý kontakt s královnou milenkou markýzou Jeanette Antoinettou de Pompadour (1721-1764), s jejíž pomocí se pak zdařilo Kounicovu následníkoví Jiřímu Adamovi hraběti Starhembergovi (1724 -1807) vytvořit společnou francouzsko-rakouskou koalici.

V srpnu roku 1756 došlo k otevření nové, tak zvané sedmileté války, kde se již na stranu Rakouska proti Prusku postavila právě Francie. Je sice pravda, že v prvních třech letech se podařilo získat několik válečných vítězství (Kolín a Kunnersdorf), ale nakonec po skončení války v roce 1763 k vrácení Slezska již nedošlo. V roce 1764, tedy po skončení války, kdy samozřejmě Kounic hrál velmi důležitou politickou a diplomatickou úlohu, došlo k jeho jmenování říšským knížetem (Reichsfürstenstand). Byl to tedy on, kdo docílil značný podíl na dělení Polska a byl to on, kdo svou pomocí získal pro Rakousko v roce 1778, t.j. v době války o dědictví bavorské, území zvané Innskou čtvrtí (Innviertel), do té doby patřící Bavorsku. I když jako politik stále protestoval proti činnosti pruského krále Bedřicha II. (1712-1740-1786), tak později, a to již za vlády císaře Josefa II.

(1741-1765-1790), byl nucen přistoupit na nové císařovy názory a dokonce v letech 1769 -1770 se sám s pruským králem byl nucen osobně setkat. Jinak ale Kounic jako význačný politik podporoval vynikajícího vojáka generála Gideona Ernsta svob. pána Laudona(1717-1790). Po smrti císařovny a královny Marie Terezie v roce 1780 nadále ještě pokračoval ve spolupráci s jejími následovníky a syny, a to císařem Josefem II. a po roce 1790 s dalším jeho bratrem a císařem Leopoldem II. (1747-1790-1792). V srpnu roku 1792 po císařově smrti byl jeho nástupcem, císařem Františkem II. (1768-1792-1804-1835), ze svého úřadu propuštěn. Nadále žil ve svém vídeňském paláci, kde se obával možného onemocnění a jak je o něm známo, tak bydlel a jednal s lidmi, sám ukryt za skleněnou stěnou. Dne 27.června roku 1794 zemřel a jeho ostatky, které byly mumifikovány, byly převezeny na kounické panství na Moravu a v kryptě slavkovského kostela poblíže zámku uloženy. Jeho pokračovateli se stali jeho tři synové, a to Maxmilián Oldřich, pak Arnošt Kryštof a Dominik Ondřej.

Obr. 1.

Prvním a nejstarším vyznamenáním nejprve hraběte a později knížete Kounice (německy nazývaného Kaunitz) se stal význačný řád Zlatého rouna. Stalo se tak na promoci dne 1. prosince roku 1749 za suverena řádu císaře Františka I.V pořadí tří promoci tohoto suverena řádu (první promoce dne 13. března 1741, druhá dne 5. ledna roku 1744 a třetí dne 1. prosince 1749), byl Kounic dekorován jako sedmsetdvacátýpátý rytíř řádu. Řád mu byl udělen s řádovou kolanou (řetězem), což je zdobeno zvláště dobře na dvou portrétech, kde je kancléř oblečen v řádový kroj. Povšimnout si to můžete na portrétu z roku 1765, jehož autorem obrazu byl malíř Hubert Maurer. Existují i další krásné portréty. Na jednom z nich, který se nachází na zámku v Českém Krumlově, je kancléř opět oděn v

řádový šat s kolanou Zlatého rouna, ale navíc jako u prvního obrazu zde jmenovaného, má na levé straně hrudi dracounovou hvězdu řádu Sv. Štěpána. Na jiném portrétu zveřejněném ve 26. čísle časopisu Signál v týdnu od 25. června do 1. července 1991 v článku “ Velikán jménem Kounic “ je portrét, kde kancléř je oděn ve svém krásném šatě, ale vedle již popsané hvězdy má na sobě i náhrdelní dekoraci řádu Zlatého rouna, tedy řádový odznak zavěšený na červené stuze a upevněný do knoflíkové dírký pod dolní částí límce kabátu. Obdobně je tomu i na dalším portrétu, kde kancléř drží v pravici pero a kde vedle řádové hvězdy Sv. Štěpána je opět náhrdelní dekorace upevněná na červené stuze. U těchto obrazů má kancléř i velkostuhu řádu Sv. Štěpána zavěšenou přes pravé rameno k levému boku, kde je pak umístěna vlastní insignie řádu. Klenot řádu Zlatého rouna je zde dokonce zdoben brilianty. Onen portrét, kde kancléř drží pero, pochází ze zámku v Jaroměřicích na Moravě, zatímco ona první rytina je uložena v Děčíně.

Velkokřížem řádu Sv. Štěpána byl kancléř vyznamenán dne 5. listopadu roku 1765 a byl tedy šestým nositelem tohoto řádu v pořadí po založení dne 5. května roku 1764.

Řád Zlatého rouna byla založen burgundským vévodou Filipem Dobrým (Philippe III. le Bon 1396-1419-1467) dne 10.ledna 1430 ve flanderském městě Bruggách. Řádová kolana je tvořena 28 zlatými články zdobenými křesací kámen v oválové formě. Křesací kámen je černě

smaltován a pokryt malými bílými plaménkovými skvrnami. Z celkového zde uvedeného počtu mají dva články rhomboidní formu z toho důvodu, že hlavní střední článek tvoří závěs pro insignii zlatého beráňčího rouna. Obdobně je stejný i závěrečný článek, který se na konci zapojuje do článku tvořeného dvěma zlatými proti sobě postavenými křesacími ocílkami. Těchto štítků je pak dvacetsedm. Uvedené články se vzájemně střídají. Hlavním klenotem je pak zlaté beráňčí rouno, kde oproti náhrdelní řádové dekoraci je klenot značně plastický a hlava beránka je heraldicky obrácena k pravé straně. Délka kolany je mezi 118 až 120 cm, přičemž jednotlivé články jsou vzájemně spojeny malými kroužky. Řádových kolan je v kancléřství řádu chováno celkem 54 a po smrti nositelů-rytířů musí být kolany kancléřství vráceny zpět.

U náhrdelní dekorace je poměrně velké a do oválu stočené zlaté rouno prostřednictvím zdobeného a kolmo postaveného kroužku zapojeno na oválný křesací kámen, který je opět černě smaltován s několika bílými plaménkovitými skvrnkami a ze kterého do stran šlehají červeně smaltované plameny. Nad tímto křesacím kamenem s plameny je zavěšena modře smaltovaná křesací ocílka s heslem řádu „PRETIUM LABORVM NON VILLE“ (Odměna za práci ne nepatrná). Celá dekorace je pak pomocí tak zvaného coulantu upevněna na červené náhrdelní stuze. Tento typ náhrdelní dekorace byl zřízen až za vlády španělského krále Filipa II. (1527-1556-1598) v pořadí již třetího suveréna řádu ze starší větve habsburské dynastie. Jinak náhrdelní dekoraci, pokud suverén řádu ji osobně rytíři neudělil, si tuto dekoraci museli nositelé sami nechat zřídit či vyrobit a samozřejmě, že měli plné právo si ji pak zachovat ve své rodině. V případě knížete Kounice musela být kolana po smrti v roce 1794 vrácena řádovému kancléřství a byla pak znovu udělována novým rytířům. Rodina si jistě ponechala jeho nádhernou náhrdelní dekoraci, která podle portrétů je zdobena brilanty. Kam se tyto dostaly není dnes známo, ale do rakve nebyla žádná z těchto dekorací vložena.

Kníže byl ale vyznamenán, jak už jsem uvedl císařovnou a královnou Marii Terezií, velkokřížem řádu Sv. Štěpána (obr.2). Insignie velkokřížů tohoto nejstaršího řádu z roku 1765 tvoří zlaté kříže v průměru 48 až 50 mm, přičemž tyto řecké tlapaté kříže na rozdíl od pozdějších křížů mají horní ramena mírně dovnitř prohnuta a nikoliv mírně zvlněna, jako kříže pozdější. Plocha ramen je oboustranně zeleně smaltována. Do středu kříže je umístěn kruhový medailón v průměru 27 mm, kde na červeném podkladě ve středu je umístěn uherský královský znak, t.j. na zeleném trojvrší bíle smaltovaný patriarší kříž, zde vycházejí z koruny umístěné na nejvyšším vrcholku. Po stranách kříže se nalézají zlaté monogramy písmen „M“ a „T“ (Maria Theresia). Na bílé, mezikružím obtácejícím střed medailónu se nachází řádové heslo „PUBLICUM MERITORUM PRAEMIUM“ (Odměna za veřejné zásluhy). Na rubní straně kříže v bílém kruhovém medailónu stejného průměru, který je obtočen zeleným dubovým věncem, se ve třech řádcích nacházejí písmena: Sto/St. Ri./Ap./, t.j. Sancto Stephano, Regi Apostolico“ (Svatému Štěpánovi, králi Apoštolskému). Kříž řádu je převýšen stylizovanou uherskou královskou svatoštěpánskou korunou. Velkostuha řádu je nošena přes pravé rameno k levému boku a je 95 až 105 mm široká, ve středu asi s 55 mm širokým karmínově červeným pruhem a oboustranně zakončenými asi 20 mm širokými tmavěji zelenými pruhy okrajovými. Na samém počátku byl řádový velkokříž doplněn dracounovou hvězdou osmihrotého typu s plochými kyjovitými paprsky po stranách lemovanými šňůrovitou nití. I zde na střed dracounové hvězdy byl umístěn středový kruhový medailón, kde na červeném podkladě byly také vyšity ony tři zelené vrchy, kde na středním nahoře pak byla trojčipá koruna a z ní vychází stříbrný vyšitý patriarší kříž a po stranách opět stejně vyšitý monogram zakladatelky řádu císařovny-královny Marie Terezie.

Dracounová hvězda nalezená na černém kabátě mrtvého kancléře Kounice je také osmicípá, přičemž každý cíp má pět kyjovitých paprsků. Jednotlivé paprsky jsou přišity, jak to vše uvedla restaurátorka této vzácné dekorace, paní Alena Grendysová z Jílového u Prahy, hladkým stříbrným

krumplováním, jednoduchým šikmým stehem a lemované jemnou kroucenou šňůrkou. Cípy rozdělují plameny vyšívané ze stříbrných paset přichycených hladkým bulionem. Středový medailón má v terči aksamitové pozadí purpurové barvy. Na trojvrší leží svatoštěpánská koruna, odkud vyrůstá uherský kříž s písmeny "MT". Výšivka je provedena z paset a bulionů. Mezikruží zdobí osm listů vytvořených ze zlaté, slabě lamelové fólie. Kontury listů jsou zvýrazněny buliony. Okolí dotváří hladká, celoplošná výšivka ze stříbrného přediva. Středový medailón je umístěn tak, aby z každého úžlabí listu vystupoval jeden plamen. Restaurátorka uvádí, že rozměr dracounové hvězdy činí 11 x 10,5 cm při hmotnosti 13,145 gramu po restaurování.

Tato dracounová hvězda byla po odejmutí kabátu značně poškozena, takže restaurátorka správně uvádí, že vlastně byla v havarijním stavu (obr. 3).

Byl však vyslovován i názor, že Václav kníže Kounic byl vyznamenán i jinými řády a to z toho důvodu, že byl vyslancem ve Francii a tak by to mohl být francouzský královský řád, nebo snad i řád savojského původu, když byl vyslancem v Turíně. Ovšem to se nestalo a francouzský král mu žádný řád neudělil.

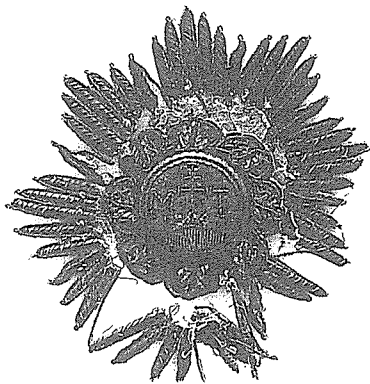
V kryptě ve Slavkově došlo k otevření rakve i jeho syna Dominika Ondřeje a zde byla nalezena kovová hvězda francouzského řádu Čestné legie, kterou zřejmě knížeti, jako majiteli slavkovského zámku, udělil francouzský císař Napoleon po vítězství v bitvě u Slavkova dne 2. prosince roku 1805. Hvězda je pětidílná, kde mezi těmito na konci rozečkanými díly jsou umístěny pětice kyjovitých paprsků a na střed samotné hvězdy je potom umístěn kovový kruhový medailón, v jehož středu se nachází polorozkřídlený jednohlavý císařský orel stojící svými pařáty na vodorovné tyči s blesky směřujícími dolů do stran. Na kovovém stříbrném mezikruží heslo řádu "Honneur et Patrie" (Čest a vlast). Velkokříž tohoto francouzského napoleonského vyznamenání mu udělil císař zřejmě v důsledku svého pobytu v kounickém zámku. Navíc v rakvi byl nalezen i kovový náhrdelní kříž řádu Německých rytířů. Ten byl zde opatřen černou moiré stuhou.

Všichni tři kancléřovi synové byli za svého života vyznamenáni řádem Zlatého rouna. Dne 5. ledna roku 1744 tento řád získal kancléřův nejstarší syn Maxmilián Oldřich, a to ve druhé promoci císaře Františka I. Dne 15. června roku 1772 pak tento řád získal další kancléřův syn Arnošt Kryštof, a to již v deváté promoci suveréna řádu císaře Josefa II. Ale i nejmladší syn Dominik Ondřej obdržel tento řád dne 21. listopadu roku 1792 od suveréna řádu císaře Františka II.

Dne 27. června v roce 1994 tomu bylo dvěstě let, kdy kancléř Václav Antonín Dominik kníže Kounic zemřel. V těchto dnech se ve Slavkově konala jak historická tak i slavnostní konference s výstavou dokumentace související s životem a prací tohoto slavného politika a diplomata.

Obr. 2.

Obr. 3.

HERALDICA BRUNENSIS II

Znak a vlajka města Brna a jeho městských částí

7. BRNO - VINOHRADY jsou jedním z nejmladších sídelních celků na území moravské metropole. Rozlohou patří mezi nejmenší městské části, ale zato se 16 tisíci obyvatel mezi nejlidnatější.

Tato městská část se rozkládá na katastru bývalé obce Židenic. Archeologické vykopávky dokazují, že toto území bylo osídleno již před 500 tisíci let: Od středověku až po minulé století se na přilehlých svazích Židenic rozkládaly viniční hory. V minulém století v důsledku nárůstu révy se zde přestala intenzivně pěstovat vinná réva, avšak ojediněle jsou zde vinohrady dodnes. Městská část Brno-Vinohrady se nachází na bývalých tratích Borky a Akátky. Převážně se jednalo o zalesněná území s polnostmi a vinohrady. V rámci katastru obce Židenic bylo toto území v roce 1919 připojeno k Brnu a později tvořilo část Brno IV. Prvním sídlištním útvarem byla kolonie zvaná "Hamburk" (Šedova ulice) vybudovaná pro německé zaměstnance blízké Zbrojovky. Po válce dobře udržovaná malebná osada "Hamburk" skládající se z tzv. finských domků tvořila zajímavý celek uprostřed městské aglomerace. Nakonec musela ustoupit projektu sídliště, jehož plán se zrodil v druhé polovině 70. let. Výstavba sídliště začala v roce 1981. První obytný objekt byl dokončen v roce 1983 a v následujících letech zde vznikl urbanistický celek přibližně 150 barevně odlišených panelových domů.

Na rozdíl od mnohých sídlišť z této doby si brzy obyvatelé podle názvu odvozeného z původního využití areálu vytvořili vlastní tradici. Zvolený název Vinohrady připomíná charakteristickou plodinu Moravy a ulice městské části nesou jména obcí vinorodé části Moravy, se kterými tato část udržuje dobré společenské styky.

Po komunálních volbách 1990 byla ustanovena zde vlastní samospráva a státní správa. Městská část Brno-Vinohrady začala fungovat od počátku roku 1991.¹

Počátkem roku 1992 přistoupilo zastupitelstvo městské části k vypracování vlastního znaku. V zadání bylo stanoveno, že znak má charakterizovat vinohradnické a vinařské tradice i samotné jméno městské části a dále má symbolizovat příslušnost k městu Brnu. Bylo zpracováno kolem 12 variant a po konzultacích s odborníky bylo Komisi pro symboly města pod vedením ředitele Archivu města Brna dr. Františka Nováka předloženy čtyři varianty, která doporučila radě a zastupitelstvu variantu pod č. 1. Rada městské části Brno-Vinohrady schválila tuto variantu znaku 10.6.1992 a předložila je na mimořádné zasedání zastupitelstva dne 25.6.1992, které usnesením č.6/MIM/92 následující znak jednomyslně schválilo.²

Popis znaku:

Polcený štít, vpravo pod zúženou stříbrnou hlavou v červeném poli stříbrné břevno, vlevo pod stejnou zúženou stříbrnou hlavou v červeném poli zlatý hrozen vína.³

Autorem přijatého znaku je výtvarník Karel Ambro. Pravá část byla přijata z brněnského znaku a má symbolizovat, že městská část vznikla na území města Brna a nikdy nebyla samostatnou obcí. Vinný hrozen je mluvčím znamením, které představuje obrazovou zkratku názvu obce a současně vyjadřuje tradici brněnského vinohradnictví a vinařství. Národní a zemské barvy zlatá a červená vyjadřují sounáležitost s moravskou zemí.

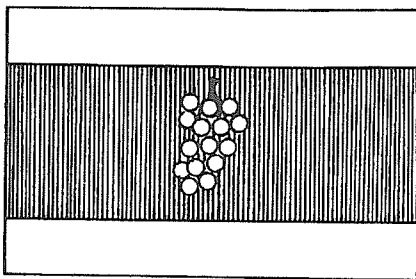
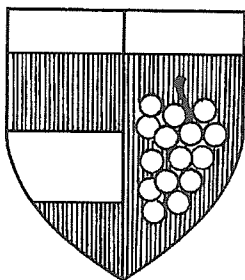
Znak brzy našel širokou publicitu na informačních tabulích označujících hranici městské části, na hlavičkovém papíře, v záhlaví místního zpravodaje apod.

Při příležitosti 5. výročí brněnských Vinohrad se rozhodlo Zastupitelstvo městské části Brno-Vinohrady usnesením č. 54/IX/96, aby městská část přijala vlastní vlajku. Byla ustavena

„Pracovní komise pro vyhodnocení návrhu na vlajku městské části Brno Vinohrady“. Do užšího výběru se dostaly dvě varianty, které byly předloženy Pracovní skupině pro městské symboly. Předseda pracovní skupiny listem z 1. 4. 1996 sdělil, že obě varianty vlajky jsou správné z hlediska vexilologických pravidel a doporučil ke schválení dnešní vlajku Brna-Vinohrad. S tímto závěrem se ztotožnila Rada městské části na svém 19. zasedání dne 25. 4. 1996 a materiál doporučila zastupitelstvu ke schválení. Na X. zasedání Zastupitelstva městské části Brno-Vinohrady konaném 20. 6. 1996 byla schválena následující vlajka:

List vlajky je rozdělen třemi vodorovnými pruhy 1:3:1 bílý-červený-bílý se žlutým hroznem vína s černým úponkem uprostřed červeného pruhu.⁴

Autorem vlajky je PhDr. Jiří Čejka. Symbolika vychází ze znaku městské části - příslušnost k moravské metropoli a název městské části. Vlajka byla poprvé představena veřejnosti na V. Vinohradském koštu⁵ dne 21. dubna 1996.

POZNÁMKY:

- /1/ Brněnské Vinohrady, vyd. Městská část Brno-Vinohrady, 1994, nestránkováno
- /2/ Čejka Jiří, Vinohradský znak. In: Vinohradský inform, březen 1996
- /3/ Autentický popis znaku v usnesení č. 6/MIM/92 zní: „Goticý štít půlený. Pravá polovina se stříbrnou hlavou a polem dvakrát děleným červeným, stříbrným, červeným. V levé půli se stříbrnou hlavou a polem červeným zlatý vinný hrozen se zlatou stopkou a úponkem.“
- /4/ Autentický popis vlajky v usnesení je totožný, pouze jsme podle vexilologických zásad kovy zaměnili za barvy.
- /5/ Tak jsme slavili V. Vinohradský košt. In: Vinohradský inform, červen 1996

RODINNÉ KRONIKY - ČÁST V

Kronika předků

Zpracoval Pavel Vrba v letech 1985 - 1992, 260 stran, z toho 145 stran textu, tabulek, formát A4, originál vyvázan, 1 kopie

Kronika je napsána strojopisem na formát A4 z jedné strany, vyvázána je v tvrdých deskách, rozdělena na tři části.

Nejobsáhlejší je první část. Začíná úvodem, pokračuje rodový vývoj ze 128 předků Pavla Vrby a následuje popis jednotlivých rodů souvisejících s rodovým vývodem rozdělené na otcovu a matčinu stranu. Každý rod má svoje stránkování, celkem 130 stran textu. Druhá část se vztahuje k majetkovým poměrům, vlastnictví domů, pozemků, mapy a přílohy - 15 stran.

Kronika je ukončena rodinnými doklady, které jsou pro tuto část oxeroxovány, originály uloženy zvlášť v pořadači. Jedná se zejména o rodné, úmrtí listy, matriční zápisy, fotografie, smlouvy apod. Některé doklady jsou i mezi texty.

Stručný popis jednotlivých rodů v kronice: Z otcovy strany je to v první řadě rod VRBA, který pochází ze severní Moravy, z okolí Hranic od roku 1660. V současné době žije jedna větev rodu v obci Skalička u Hranic a druhá větev žije na Brněnsku.

Následují rody ROZKOPAL (1800 - 1960) a KYSELKA (1770 - 1900), jež pocházely z Hrušek a Zbýšova a rod PODSEDNÍK (1770 - dosud) v obcích Koválovice, Jezera, Slavíkovice a Viničné Šumice.

Z matčiny strany jsou zde popsány ponejvíce 2 rody - KŘIVÁNEK a HAVLÍČEK, dále SEKANINA (1680 - 1900 Sívce, Šumice), SLAVÍK (1660 - 1800 Šumice). Počátek rodu SKŘIVÁNEK nacházíme ve Slavíkovcích r. 1650 a dále v Rousínovci a je popsán do r. 1840 pod jménem Skřivánek. Roku 1838 se jeden člen tohoto rodu přiznal do Viničných Šumic, od té doby psáno jen Křivánek. V obci žije dodnes, potomci žijí dále v Olomouci, Kuřimi a v Brně. V obcích Rousínovec a Slavíkovice žijí členové rodu Skřivánek doposud, nebylo však dále zkoumáno.

Nejobsáhlejší je rod HAVLÍČEK čítající 240 členů rodu. Od roku 1640 po současnost usazen v obcích Koválovice a Viničné Šumice. V dnešní době žijí potomci rodu většinou v Brně, v uvedených obcích bydlí 3 rodiny, spřízněn je s mnoha jinými rody v obci a okolí, neboť od roku 1900 po současnost se provdalo 40 dcer rodu.

U každého rodu jsou uvedeny prameny, místní rejstřík a adresy žijících členů jednotlivých rodů v současné době.

Pavel Vrba

Vzpomínky

Rodinná kronika, zpracoval Boleslav Březina, Praha 1991, 337 stran, formát A4, 4 exempláře

Kronika je psána strojem, pro lepší čitelnost není použito hustého řádkování. Jsou pořízeny ještě další 3 kopie (xerox) s určením pro pisatelovy děti a bratra. Psáno je po jedné straně papíru. Listy jsou vloženy do hnědých celoplátěných desek, na nichž je větší zlatý nadpis KRONIKA. Hřbet knihy je z umělé kůže, hnědý bez nadpisu. Celý svazek je ve hřbetu lehce slepen a svázán čtyřmi malými šroubovanými spojkami; tím je umožněno přidat případně ještě

další listy. První list za předsádkou je ozdoben velkým písmenem B v oválném erbovitém rámci. Stejný, poněkud menší emblém je na dalším listě, nad nímž titulek " VZPOMÍNKY - kronika jedné z větví košatého stromu rodu Březinů ". Dole je rok podle vzniku kroniky MCMXCI.

Obsah	str.
Předmluva	5
KRONIKA :	
I. Úvod	7
II. Rodokmen	13
III. Rodová tradice - do poč. XVIII. stol.	21
IV. Do roku 1770 - vypráví Václav, chalupník z Rohoznice	27
V. Do roku 1827 - vypráví Josef, šafář z Bělohradu	45
VI. Do roku 1861 - vypráví Václav, mistr krejčovský z Bělohradu	61
VII. Do roku 1891 - vypráví Jan, řídící učitel z Lenešic	83
VIII. Do roku 1916 - vypráví Otakar, ředit. hosp. školy v Humpolci	115
IX. Do roku 1949 - vypráví Václav , řídící učitel z Horoměřic	143
X. Do roku 1991 - vypráví Boleslav, úředník z Prahy	195
Doslov	249
DOKUMENTACE	
- Přílohy k textu	253
- Umístění jednotlivých generací naší rodové větve v chronologii politického a kulturního dění	317
- Adresy bydlíšť příslušníků Březinova rodu známé k 1.1. 1991	323
- Mapa Hořicka	325
- Literatura a prameny	327
- Vysvětlivky	329
- Doplnky a opravy	333
- Obsah	337

Charakteristika jednotlivých částí uváděných v obsahu:

Předmluva: obsahuje s kratičkým úvodem báseň „Listům vzpomínek“ (napsaná před mnoha desítkami let jedním z členů rodu do památníku), obrázek dvou brátek a věnování dětem pisatele kroniky.

Oddíl KRONIKA:

Ad. I. Úvod - s podtitulem „Začal jsem tedy psát, dokud je čas“ - obsahuje pohnutky, které vedly ke zpracování a napsání kroniky. O postupné krystalizaci způsobu jejího zpracování netradiční formou zde stojí:

“Rozhodl jsem se pro formu nikoliv klasické kroniky s přísnými, někdy až strohými historickými údaji (vždyť ani nejsem historik) , ale pro vzpomínkové vyprávění hlavních představitelů jednotlivých generací té rodové větve, která vede až k mým dětem. Bude to tedy vyprávění moje, mého otce, mého děda a dál do minulosti pak mého prvního, druhého, třetího a čtvrtého praděda; začínat bude ten nejstarší. To, že budou vyprávět přímo oni, učiní celou

situaci přehlednější a srozumitelnější, protože budou takto hovořit o svém životě a osudech, o svých rodičích, sourozencích i dětech tak, jak je nacházíme v rodokmenech. Bude to vyprávění jejich - byť fiktivní - a tak bude zaručena jeho hodnověrnost, protože při jeho tlumočení se neodvážím napsat něco, co by nebylo podloženo autentickými doklady anebo alespoň ověřenými historickými fakty a událostmi. Setkáme se i s doslovnými citáty. Budou to tedy vzpomínky, které jsou současně kronikou. Povinností každého pisatele kroniky je seznámit čtenáře a vlastní osobou. Číním to i já v X. kapitole.

Děkuji ze srdce všem, kteří mi skutkem nebo porozuměním při mé práci pomáhali.“

Ad II. (Rodokmen) - Tato kapitola obsahuje především vysvětlení o číslování generací v rodokmenech. Teoretická výchozí generace s číslem I. je situována do doby počátku 30tileté války (bitva na Bílé hoře); každá další generace je o 32 let mladší. Příslušníci jednotlivých generací jsou v rámci své generace označeni arabskými číslicemi, v každé generaci vždy od č. 1. A tak má tedy každý člen rodu svoje vlastní evidenční číslo, které se spolu s křestním jménem stává jeho - Březinové mi prominou - spolehlivým poznávacím znakem (např. autorem básně, o které byla řeč při předmluvě, je Václav (IX - 1).

V této kapitole jsou tato čtyři sestavení (tabulky):

1/ Redukovaný rodokmen, obsahuje pouze jména příslušníků rodové větve podrobně sledované a popisované v kronice (t.j. 75 členů rodu).

2/ Globální rodokmen, který obsahuje jména všech zjištěných příslušníků rodu Březinů, tedy i těch, o kterých se sice v kronice podrobně nemluví, jejichž příbuzenství s kronikou popisovanou větví však je prokázáno a nesporné (celkem 172 členů rodu).

3/ Data k rodokmenu, t.j. soupis jmen, sestavený chronologicky podle data narození, s očíslováním generací i jednotlivců tak, jak se vyskytují v rodokmenech. Soupis obsahuje (vždy v rámci generace) číslo, jméno, povolání, rok a místo narození, rok a datum úmrtí, rok sňatku, jméno a příjmení manžela - manželky.

4/ Rodiny provdaných dcer - malý rodokmen provdaných dcer, tvořící s redukovaným rodokmenem v zásadě rozrod. Objevují se zde tedy již osoby s jiným příjmením, ale s březinovskou krví, o kterých je v kronice rovněž řeč.

Ad III. Kapitola „Rodinná tradice“, nazvaná v podtitulku “ Zprávy o nejstarší historii rodu Březinů “, zachycuje z různých úst rodinnou tradici o původu předků. Stručný obsah této rodinné pověsti říká, že Březinové původně žili v dobrém společenském postavení v Čáslavi. Na počátku třicetileté války uprchli pryč na Slovensko, odtud se postupně vrátili přes Moravu do Čech - do Rohoznice u Miletína na Hořicko. Tuto dávnou pouť se dosud nepodařilo nijak prokázat. První, historicky, resp. genealogicky už doložený Březina se však skutečně na počátku 18. století v Rohoznici objevuje.

Ad IV. - X. Ve čtvrté až desáté kapitole počíná a pokračuje už historicky i dokladově podložené vyprávění - kronika rodu. Při vhodné příležitosti - obvykle v době své svatby - se ujímá dalšího vyprávění (další kapitoly březinovského příběhu) po svém otci vždy jeden z jeho synů jako příslušník nové generace.

Doslov obsahuje vedle rozloučení se čtenáři ještě kratičkou úvahu, ze které by měl vycházet ten, kdo bude chtít historii rodu prohloubit.

Oddíl DOKUMENTACE:

Vyprávění kroniky je souvislé, není narušeno žádným obrázkem nebo reprodukcemi. Při čtení textu si čtenář povšimne, že některá slova či výrazy jsou podtrženy. Podtržený údaj je heslem pro oddíl v dokumentaci Přílohy k textu (začíná na str. 253). Zde jsou přehledně seřazeny s patřičným odvoláním na stránku v textu, již se týkají xerox kopie obrázků, dopisů, fotografií, smluv, vysvědčení, notových zápisů, diplomů, zpráv z novin a pod., které pro čtenáře mohou být zajímavé, nebo kterých si rodin zvláště váží.

V části Umístění jednotlivých generací naší rodové větve v chronologii politického a kulturního dění jsou chronologicky uvedena jména panovníků v českých zemích s údajem časového rozpětí jejich vlády a letopočty nejdůležitějších politických a kulturních událostí, spadajících do doby vlády těchto panovníků. Mimo to je zde také uveden rok, kterým počíná své vyprávění vždy příslušník té které březinovské generace. Přehled začíná vládou Rudolfa II. (1576 - 1612) a končí datem 29.12. 1989 (V. Havel prezidentem).

Obsah dalších oddílů dokumentace je jasný z jejich označení.

V oddíle Vysvětlivky je čtenář poučen o tom, jak pozná v textu kroniky doslovné citáty a jak spolehlivě najde patřičné přílohy k textu; konečně je zde uveden slovníček s vysvětlením některých ne zcela běžných výrazů, které se vyskytují v textu vyprávění - např. Božec, Foršpon, Sgrafito, Míšeňská kopa, Vejruňky atd.

V oddíle Doplňky a opravy není v současné době žádný text. Čtyři jsou tu určeny k zaznamenání poznatků po dokončení vyprávění nebo - což by bylo velmi žádoucí - k zjištěnému prohloubení historie rodu. Každý zápis by měl obsahovat rovněž datum a jméno zapisujícího.

Tím končí rozbor a technický popis březinovských Vzpomínek .

Na závěr ať zazní věta, kterou končí i vyprávění kroniky:

Nezapomeňte na nikoho z těch, kteří žili před vámi a pro vás !

Boleslav Březina

Rodinná kronika Poláků a spřízněných rodin

Zpracoval Bohumil Polák, bývalý řídící učitel v letech 1934 - 1961. Kronika obsahuje 52 dílů o 16 714 stranách, formát A4.

Kronika je psána úhledně různě skloněným písmem. Každý díl obsahující údobí asi půl roku má kolem 300 stran. Díly jsou vyvázané v modrém plátně, se zlatým písmem na hřbetu vazby. Je důsledně dodržována forma deníku s popisem počasí, rodinných událostí a výročí, průběhu dní jednotlivých členů rodiny. Historický význam kroniky zvyšuje popis politických, kulturních a hospodářských událostí. Kroniku obohacují výstřižky z novin, přehledy měnicích se cen a mezd, ukázky dobových známek a bankovek, dobové vtipy apod. Každý díl je zpestřen fotografiemi členů rodiny a známých, dobovými pohlednicemi a přesným vyúčtováním pisatelových příjmů a vydání.

Vyjímku z této formy kroniky tvoří 1. díl, který autor, rodák z Boskovic (1878 - 1962) začal psát v r. 1934 a pojmenoval ho „Zápisy ze života Bohumila Poláka“. Jsou to chronologicky

zařazené vzpomínky z celého dosavadního spisovatelova života. Mimo líčení svého dětství, vzdělání, učitelského působení, zážitků z front 1. světové války dále popisuje odchod do výslužby, vzpomínky na sourozence, vyprávění jeho dětí, jejich dospělost a postavení.

Svým předkům věnuje v tomto díle méně pozornosti; jsou uvedeni v rodokmenu rodu Poláků, který pisatel sleduje v 5ti generacích od poloviny 18. století. Jde o řemeslnický rod bednářů z Boskovic. V tomto díle jsou velmi cenné staré rodinné fotografie z r. 1899, např. rodný dům pisatele z r. 1878, maturitní fotografie z r. 1899, záběry z 1 světové války - na frontě, foto jeho rodičů a 5ti bratrů ze začátku století, reliéf rodičů na pomníku jejich hrobky, zhotovený jedním z bratrů Adolfem, sochařem a profesorem na sochařské škole v Hořicích, několik korespondenčních lístků psaných rodině z front 1. světové války a svatební oznámení pisatele a jeho ženy Berty rozené Frišové z 15.2. 1904.

Tento rozvětvený obchodnický rod Frišů pocházel také z Boskovska. Zajímavým členem tohoto rodu byl feldkurát Julius Friš a nejznámějším Dr. Oldřich Friš (1903 - 1955), profesor indologie a později děkan na filozofické fakultě UK. Kromě vědecké činnosti překládal ze sanskrtu, prákrutu a pali. Tyto překlady se staly oblíbenými publikacemi.

Po knize " Zápisiš " pisatel začal psát rodinnou kroniku pravidelně každý den. Každý díl začíná věnováním některému členu rodiny, dále mottem, úvodem a končil doslovem. Např. v díle 14 je motto: " Myslíš-li, že jsi dost pracoval, jsi na velikém omylu. Pouze smrt duševní nebo tělesná může Tě práce zprostiti. " Tím zvýšil etickou hodnotu své kroniky. Rodové jméno Polák se vyskytuje v Hořicích (rodina bratra Adolfa), v Praze a v USA (rodina bratra Antonína), dále jsou uvedena rodová jména manželek bratrů: Jarošová, Harnachová, Hackenbergrová.

Pisatel kroniky měl syna, 3 dcery, rodová jména manželů jsou : Chaloupka (potomci v Brně a Teplicích), Krystek (potomek v Brně), Šimůnek (potomci v Kanadě).

Syn pisatele JUDr. Bohumil Polák (1911 - 1979) umělecky založený, měl přátele mezi umělci (Halas, Urbánková, Deml, Večeřa), fotografoval je a filmoval je. Zanechal po sobě také nedokončený pokus o rodokmen ve fotografii. Jeho zásluhou byla r. 1976 a v r. 1983 kronika uvedena v publikaci Lad. Kochánka 1000 československých NEJ jako nejdelší v republice.

Žena tohoto Poláka Milada, roz. Schillerová, pochází po otci ze selského revolučního rodu Schillerů z Plavče u Znojma, který patřil v r. 1821 k vůdcům poslední jihomoravské vzpoury sedláků proti robotě, po matce pak z lesnického rodu Fleischerů a zahradnicko - lesnického rodu Zarbochů. Rod Fleischerů pocházel ze Žatecka, účastnil se založení lesnické školy v Hranicích a usadil se na myslivnách v Plavči a Tvořihrázi u Znojma

Rod Zarbochů je rozvětven na Sedlčansku, odkud se rozšířil do Kravska u Znojma a odtud se rozšířil do okolí Svitávky. Všechny 3 uvedené rody mají vypracované rodokmeny, sahající do konce 18. století a zahrnující 7 generací.

Rodinnou kroniku Poláků uchovává nyní snacha pisatele Milada Poláková v Plavči u Znojma a každým rokem ji doplňuje o události uplynulého roku s fotografickou dokumentací.

Poslední dvě generace mužských potomků rodu Poláků žijí ve Znojmě.

Milada Poláková

ZPRÁVY O LITERATUŘE

Józef Szymanski

Herbarz sredniowiecznego rycerstwa polskiego

PWN Warszawa 1993, 316 s.

Vzhledem k specifické skladbě polské společnosti, v níž šlechta tvořila početně velice významnou součást, a odlišnostech v tvorbě i označování jejich heraldických znaků, má polská heraldika nejen dlouhou tradici, ale i bohatou literaturu. Zájem vyvolává nadále jak praktická stránka, tedy jak ten který erb vypadal a komu patřil, tak i hlubší teoretické přístupy. Existují zde zvláštní soukromé heraldické kanceláře, které zájemcům vyhledají urozené předky a pořídí obraz jejich erbu, vychází několik heraldických a genealogických časopisů a na univerzitách se značná pozornost těmto vědám věnuje při studiu historie v rámci pomocných věd historických, takže vznikají učebnicová kompendia i vědecké práce. Jednou z posledních je i kniha profesora University M. Curie-Sklodowské v Lublinu Józefa Szymanskiho.

Autor vychází vstřícně značnému zájmu o erby v současné polské společnosti, neboť mu připisuje i určitý pozitivní vliv na utváření historického vědomí (zde odkazuje na knihu České erby J. Janáčka a J. Loudy) a svým dílem, tedy katalogem středověkých erbů chce pro užívání heraldických pravidel vytvořit skutečný vědecký základ. Nejde o první práci tohoto typu, ale o revizi dosavadních názorů na základě pramenů. Na rozdíl od starších tzv. Herbařů se omezuje tento katalog chronologicky i teritoriálně tak, že se pokouší postihnout polský rytířský erb od jeho vzniku do konce 15. století, kdy se erb teprve začíná stávat designátem třídní příslušnosti, zatímco až v dalších stoletích se uplatňuje i jako synonymum zvláštních stavovských práv. Omezuje se také pouze na území vlastního Polska zhruba v rozsahu jaký mělo v době Kazimíra Velikého, a Mazovska, kde byly shodné podmínky. Stranou tedy zůstávají např. erby pruské a slezské, které se rozšířily po inkorporaci Slezska do České koruny (ze Slezska uvádí pouze ty erby, které se úzce pojí se základním dědictvím heraldiky polské), na druhé straně však za polské jsou považovány i erby cizího rytířstva, pokud na území Polska mělo své majetky. Katalog zachycuje všechny známé písemné i ikonografické prameny k jednotlivým erbům a literaturu, jež se k nim vztahuje.

Kniha se dělí na dvě části: Úvodní část je teoretická (s. 5–73) a pojí se k ní rejstřík bibliografických zkratk a vysvětlivky pro uživatele katalogu, druhou tvoří vlastní katalog (s. 73–308) doplněný rejstříkem erbů, rejstříkem míst a seznamem tabulek.

Jak známo, polské erby mají názvy, které však jen zřídka souvisejí se znakovým obrazem. Jsou různého typu, např. jsou odvozené od osobních, topografických aj. jmen, někdy od názvů různých věcí a dosti velkých počet jich je považován za pozůstatky bojových hesel a pokřiků. Podle těchto názvů jsou erby v katalogu řazeny v abecedním pořádku. (Na konci je 5 erbů, u nichž není znám název). Celkem je zde uvedeno 274 erbů, které se vyskytují v pramenech do konce 15. století. Každé heslo obsahuje popis a barevný obraz erbu, až na výjimky, kdy je v pramenech doložen pouze jeho název (tedy opačný případ než je zmíněn výše). Popis je uveden rovněž v angličtině. U některých erbů se vyskytuje více obrázků, neboť z pramenů lze postihnout vývoj jejich ikonografie. Cenné jsou údaje o pramenech, jak písemných tak ikonografických včetně pečeti, stejně jako záznam nejstarší informace o erbu. Heslo je doplněno citacemi literatury, jež se k dotyčnému erbu vztahuje a poznámkami, které jednak dokumentují údaje uvedené v popise erbu a eventuálně odchylky, a jednak vysvětlují problematiku názvu a další terminologické otázky.

Z pouhého stručného nástinu vyplývá, jak promyšleně přistupoval autor ke zpracování katalogu. Vstupní část knihy je nejen návodem k jeho používání, ale je především hluboce propracovanou studií o polské středověké heraldice. Aby mohl definovat, co je to polský erb, kde hledat jeho počátky a pochopit jak se vyvíjel, Szymanski především provedl rozbor terminologie užívané v písemných pramenech. Výčet a kritické zhodnocení pramenů, které má polská heraldika k dispozici, jsou základem pro sestavení katalogu i další teoretické úvahy. Významnou součástí, nutnou pro správné blasonování erbů, je návrh systematiky polské středověké heraldiky. Závěrečná část věnovaná onomastice polské heraldiky, řeší jazykovědnou problematiku názvů erbů a bojových hesel. Shromáždění a přehledné uspořádání všech středověkých polských znaků umožnilo formulovat závěry, které jsou podstatným rozšířením dosavadních znalostí. Tak na základě středověké heraldické terminologie se ukázalo, že zprvu byly podstatou erbu znak a bojové heslo, k nimž velice brzy přibývá štít, zatímco ostatní součásti jako klenot, helm, labry a barva takový význam neměly, i když nebyly neznámé. Podle Szymanskiho z toho nutně plyne spojení geneze polského erbu s rytířskou technikou boje, jež vyžadovala odlišovat jednotlivé osoby. Změny v organizaci bojových oddílů byly podmínkou pro vznik znaku na štítě jako vizuálního identifikačního prostředku a pokřiku jako znaku vokálního. Nevylučovalo to však zcela ani předheraldický vznik erbů jako prostředků označování majetku a příslušnosti k rodu. Část věnovaná systematice má jednak význam pro chápání erbu jako pramene, přičemž sám erb musí plnit funkci informačního kanálu, a jednak význam praktický pro blasonování. Polská heraldika je charakteristická jinými znaky než západoevropská a tudíž ji nelze většinou blasonovat podle jejich pravidel. Pokusy systematizovat erby podle názvů a proklam, stejně jako podle jejich stáří, zase nedávají možnost interpretace, jež by byla základem poznání společenské a kulturní funkce komunikátu obsaženého v erbu, neboť erb tvoří celek. Szymanski navrhuje pro tento celek nový termín: heraldický objekt. Velice podrobně pak představuje svůj návrh na systematiku, přičemž sice vychází ze západoevropské, ale přizpůsobuje ji polským poměrům. Názornosti dosahuje připojenými nákresey popisovaných elementů erbů. Szymanskiho návrh by si zasloužil podrobnější pojednání, na které ovšem zde není místo. Že lze úspěšně tuto systematiku uplatnit prakticky, dokazuje nejlépe sám tento katalog. Kniha Józefa Szymanskiho si zaslouží pozornost i u českých heraldiků. Jsou v ní nejen erby, které se vyskytovaly také u nás (krásně provedené), ale i četné podněty k zamyšlení a komparaci.

Irena Hrabětová

Ivan Štarha

Výstava - Znaký a prapory měst, obcí a městských částí

Katalog . Moravský zemský archiv v Brně. Nová řada, sv. 3, 1994

Práce se zabývá vývojem znaků a praporů měst, obcí a městských částí u příležitosti konání výstavy na Nové radnici v Brně ve dnech 31.5 - 16.6. 1994, je doplněna černobílými kresbami znaků Brna, Lažánek (okr. Brno - venkov) a brněnských městských částí Bohunic, Jundrova, Žabovřesk a Židenic.

Počátky městských znaků se kladou do doby předhusitské. Jejich rozvoj nastává v poslední čtvrtině 15. století a trvá do konce 16. století, kdy se změnil jejich vojenský charakter na identifikační a reprezentační. Vznikají i první vesnické pečeti, jejichž symboly dnes považujeme za znakové znamení, obzvláště když jsou vloženy do štítu. Po 30leté válce dochází ke stagnaci nejen v udělování nebo polepšování znaků, ale i k poklesu estetického citění při tvorbě nových

znaků. Jisté oživení zájmu o městskou heraldiku vidíme až koncem 19. a začátkem 20. století, kdy nové znaky nesou zděnou korunu nad štítem.

Po roce 1951 přestaly městské znaky jako symboly měst existovat. Změna nastala v roce 1967, kdy bylo umožněno městským národním výborům používat městské znaky. Avšak obce s místními národními výbory nemohly ani nadále uplatňovat své vlastní znaky.

Skutečný obrat v městské heraldice nastává po roce 1989, kdy bylo povoleno všem obcím užívat znak i prapor. Dochází k oživení tvorby nových znaků a praporů (vlajek, standart), k přesnější kodifikaci proměnlivých nebo nejasných znaků a k dalším nezbytným úpravám (např. z důvodů rozlišení). Autor sleduje i současnou problematiku znaků jednotlivých brněnských městských částí.

- id -

Z dějin domů v Hlubokých Mašůvkách

Hluboké Mašůvky, 1993 publikace SOA ve Znojmě, 64 stran

Tato publikace o majitelích domů od nejstarší dostupné doby po současnost rozšiřuje řadu již dříve vydaných publikací o obci, kterou předkládá zájemcům o historii Obecní úřad a Osvětová beseda. Toto poslední vydání je jedním z nejnáročnějších, neboť vyžadovalo studium rozsáhlého archívního materiálu, o které se nejvíce zasloužili Zdeněk Adámek a Mgr. Miloslav Trmač.

V publikaci jsou shromážděny nejprve soupisy - Urbář z r. 1628, Lánová vizitace 1671, Gruntovní kniha 1674, Rektifikační akta 1749, Tereziánský katastr, Urbariální fasse 1775, Josefský katastr 1789 a katastrální mapa z r. 1824.

Následují chronologické údaje o majitelích 280 domů v obci od nejstarší doby (od 1752) po současnost. Na závěr je tu popsána historie mlýnu Bábovec, samoty patřící k Hlubokým Mašůvkám.

I když publikace není nikterak rozsáhlá, vše je uvedeno ve stručnosti, bez dalšího přikrášlování. Práce na ní byla dlouhodobá a obtížná. Muselo se sáhnout po pramenech v MZA v Brně, v pozemkových knihách u okresního soudu a okres. oddělení geodézie. Pokud snad někde nějaký údaj chybí, není třeba vinit autory z jejich špatné práce, vše se zjistit nedalo.

Pavel Vrba

Zdeněk Kalista

Cesta po českých hradech a zámcích aneb Mezi tím, co je, a tím, co není

Odeon, Praha 1993, 455 stran

Pestrost motivů v této knize představuje autora v celé jeho mnohostrannosti v jednom svazku, což má výhodu pro čtenáře, kteří se s jeho dílem setkávají poprvé. Celým dílem prolínají dvě skutečnosti, v nichž lze spatřit význam této pouti po hradech a zámcích. Zaprvé se tu setkáváme s novým žánrem, sérií lokálně historických monografií, nabízené ve velkém množství variací a za

druhé je to nejucelenější Kalistův pokus o historii české šlechty od 12. po 16. století. Tato historie není podána v celku, čtenář si ji musí postupně poskládat sám z jednotlivých útržků.

Časový rámec tvoří zhruba 400 let, v němž hrady plnily funkci obytných sídel. Nejvíce místa je věnováno 13. stol. - období rozvoje hradů u nás, dále je tu pozvánka k výletům do období baroka (Benátky, Valdštejn) nebo romantismu (Bezděz, Lanštejn). Nejčastěji jsou představena původní sídla (Litomyšl, Třeboň, Krumlov). Za zmínku stojí připomenout, že dvě historie leží mimo časový rámec knihy: příběhy jičínského zámku a Šporkova Bonreposu.

Nejedná se o klasické dějiny jednoho hradu či města, ale setkáváme se s osobnostmi, které historii té či oné lokality svými osudy vytvářely a naplňovaly. Při pohledu na mapu Čech zjistíme, že výběr 30 hradů a zámků se nachází ve dvou oblastech, ve kterých se autor cítil nejlépe, a sice v rodném Pojizeří a v jižních Čechách.

Hrady a zámky čnejí do přítomnosti jako jejich nevyvratitelné svědectví. Jsou viditelným, smysly postižitelným a smyslově účinným znamením kontinuity, která spojuje to, co už (zdánlivě) není, a tím, co (zdánlivě) je.

Pavel Vrba

Karel Müller

Nejstarší pečeť města Přerova z roku 1489

In: Vlast. věst. mor., roč. XLV, 1993, seš.1, s. 65 - 67

Autor nás seznamuje s dosud nejstarším známým otiskem přerovské městské pečeti, která se nachází na originální listině z roku 1489. V pečetním poli jsou zobrazeny dvě věže mající po jednom okně a vysoké kuželovité střechy zakončené výrazným křížkem. Velkým překvapením je, že zde není ještě umístěna zubří hlava z pernštejnského erbu. Autor klade vznik typáře s tímto obrazem do první poloviny 15. století. Teprve v 90. letech 15. století byl pořízen nový typář, v jehož pečetním poli se již objevuje zubří hlava, která dokládá pána Viléma II. z Pernštejna jako tehdejšího zástavního držitele Přerova.

- i.d.-

V. Burian

Znak olomouckého arcibiskupa a moravského metropolity Mons. Jana Graubnera

In: Vlast. věst. mor., roč. XLV, 1993, seš.3, s. 302 - 303

Dosavadní olomoucký biskup Mons. Jan Graubner byl jmenován 28.9.1992 olomouckým arcibiskupem. Ve stejném roce vypracoval plk. Jiří Louda návrh jeho nového znaku: štít španělského typu je čtvrcený, v prvním a čtvrtém poli červeném poli je položeno šest stříbrných kuželů (4,2) - mladší varianta původního znaku olomouckého biskupství, ve druhém a třetím modrém poli jsou postaveny vedle sebe tři zlaté amfory, nad střední z nich, o něco níže stojící, se vznášejí stříbrná šesticípá hvězda - původní osobní znak Mons. J. Graubnera jako světícího biskupa, který vypracoval akad. malíř M. Rutkovský. Za štítem vyniká zlatý patriarchální kříž a nad ním je postaven zelený klobouk s deseti třapci na každé straně. Pod štítem je zavěšeno pallium. Dole je umístěna páska s arcibiskupovým heslem QUOD DIXERIT VOBIS FACITE (Což řekl vám, konejte).

Symbolika osobního znaku Mons. J. Graubera vychází z biblického příběhu o zázraku proměnění vody ve víno v Káni Galilejské.

- i.d.-

M.Trmač

Zaniklé světské probošství v Olbramkostele

Ř. - k. farní úřad Olbramkostel 1993

Tato velice zajímavá studie nám přibližuje počátky, průběh a zánik života jedné málo známé církevní instituce na jihozápadní Moravě - probošství v Olbramkostele. A nejen to, autor se snaží postihnout i širší okolnosti doby založení probošství kolem poloviny 13. století v souvislosti s nejstarší historií Hradiště sv. Hipolyta, kde bylo rovněž zřízeno probošství, s existencí hradů Děvičky nad Pavlovem, Znojmo, Vranov nad Dyjí a Šimperk - Schenkenberk (kupodivu hrad Bítov zde chybí, i když hrál důležitou roli při zabezpečení hranic a měl i své místo v činnosti staroboleslavské kapituly, o které se autor zmiňuje k roku 1293 u olbramkostelského desátku), a v neposlední řadě ve spojení s rakouskou šlechtickou rodinou Schenků - Pincernů, podle jejíhož jednoho člena Wolframa - Olbrama se obec jmenuje. Autor nezapomíná ani na samotnou obec a pozdější městečko Olbramkostel, na její kostel Nanebevzetí Panny Marie a její faru.

Autor právem zdůrazňuje důležitost funkce olbramkostelských proboštů, z nichž někteří se stali olomouckými probošty (např. Bedřich, kupodivu v případě prvního známého probošta Alexia - Aleše to autor neuvádí, i když je znám náhrobní kámen olomouckého probošta Alexia ve velehradském klášteře s datem jeho úmrtí 1282, a tedy pravděpodobnost identity obou osob je tu na místě), kanovníky kolegiátní kapituly u sv. Petra v Brně (Zdeněk z Uhřetic) a probošty v klášteře v D.Kounicích (Václav z Hodic).

Nejvýznamnějším a zároveň posledním olbramkostelským probošem byl Jan Skála z Doubravy a z Hradiště, zvaný Dubravius, latinský kronikář českých dějin, který byl roku 1541 zvolen olomouckým biskupem. Olbramkostelské probošství bylo zrušeno olomouckým biskupem Stanislavem Thurzem a jeho statek byl prodán městu Znojmu. V této souvislosti by se dalo připomenout i zrušení dalšího moravského probošství, zvaného Na luhu, o rok později na území dnešního Brna-Komárova, jehož statky byly připojeny ke kapitule na Petrově.

Vypravování o Olbramkostele pokračuje dozníváním probošství a končí líčením některých osudů olbramkostelské farnosti do roku 1848.

Kniha je opatřena bohatým poznámkovým materiálem, vyobrazením pečeti Wolframa Pincerny a pečeti Heinricha Pincerny z Dobry, i několika černobílými fotografiemi. Autor v závěru slibuje přípravu dalších prací jak k pokračování o Olbramkostele po roce 1848, tak i o jednotlivých členech rodu Schenků. Můžeme se jen těšit.

- i.d.-

Petr Kosatík

Osm žen z Hradu - manželky prezidentů

Vydavatel Mladá fronta Praha, 1993; brož., 340 s.

Autor odpovídá na otázky, jaké byly ženy československých prezidentů: Charlotta G. Masaryková, Hana Benešová, Marta Gottwaldová, Marie Zápotocká, Božena Novotná, Irena Svobodová, Viera Husáková a Olga Havlová. Dále jsou v knize uvedeny i ženy, které se sice

„příchodu na Hrad“ nedožily, ale natolik ovlivnily dráhu svých mužů, že jim místo v této knize patří: Marie Háchová a Magda Lokvencová - Husáková. Kromě podrobných životopisů obsahuje kniha i řadu fotografií ze života těchto žen.

-V.S.-

HERALDIKA A GENEALOGIE JIŽNÍ MORAVY ZA ROK 1991 - 1993.

Výběr z novinové a časopisecké produkce

1. Barteková,Radomíra: Brněnská měšťanská rodina Moravů. Příspěvek k brněnské topografii v 15. století.
In: Forum Brunense 1992. Sborník prací Muzea města Brna. Brno, Muzeum města Brna 1992, s.32-37. Pozn. Souhrn: angl., něm.
2. Brabec, Zdeněk : O rodu profesora Jaroslava Kallaba. (*24.6.1879 Nové Město na Moravě, +10.2. 1942 Brno)
Universitas, 1992, č.4, s. 42 - 43.
3. Bránský, Jaroslav: Boskovické kořeny rodu a tvorby spisovatele Hermanna Ungara. (Něm. píšící spisovatel, nar. 20. 4.1893 v Boskovicích, zem. 28.10.1929 v Praze.)
In: Vlastivědná ročenka 93. OA Blansko. Znojmo, Stát.okr.archív 1993, s.39-53.
4. Burian, Václav: Znak olomouckého arcibiskupa a moravského metropolity Mons. Jana Graubnera.
Vlastivědný věstník moravský, 45, 1993, seš. 3, s. 302-303, 1 obr. Pozn.
5. Cvan, Břetislav:Vlastenci na něž se zapomnělo. (Ignác Wurm, Josef Wurm Kloboucký, Josef Svatopluk Wurm Čejkovský, František Bořivoj Wurm)
Malovaný kraj, 29 , 1993, č.6, s.11, 2 obr.
6. Čamek, Vladimír: Nejstarší náhrobník v Bohdalicích. (Petr Pavel Protivec ze Zástřizl 1505.)
Vyškovské noviny, 15.11. 1991, s. 4, 1 obr.
7. Čejka, J.: Heraldika Jiřího Loudy. (Výstava celoživotního díla .)
Kam , 1991, č.2, s. 10 a 11.
8. Černý, Karel: Kinští a Zámek Žďár. (Rod Kinských, půs. ve Žďáru n. S.)
Zpravodaj města Žďáru nad Sázavou, červenec - srpen 1992, s. 7, 1. obr.
(zač.) - listopad 1992, s. 7, 1 obr. (dokonč.)
9. Člověčenství v nás. (Tradice Vánoc v Brně, od r. 1924 Vánoční strom na nám. Svobody, autor R. Těsnohlídek; potomci spisovatele.) (oš)
Brněnský večerník, 23.12.1992, s. 1 a 2, 1 obr.
10. Čoupek, Jiří: Chcete užívat historický znak? (Obnovení historických znamení obcí).
Malovaný kraj, 27, 1991, č. 3, s. 21.
11. Čoupek, Jiří: Městský prapor a vlajka.
Zpravodaj města Uherské Hradiště, listopad 1991, nestr.
12. Čoupek, Milan: Několik poznámek k životopisu malířské rodiny Adolfů (Adolph).

- Vlastivědný věstník moravský, 43, 1991, č. 2, s. 179 - 184, obr. Pozn.
Souhrn: něm.
13. Dokládal, Milan - Linhart, Karel: Znak (erb) prvního cechu brněnských bradýřů a lazebníků nalezen. (Z dějin moravského zdravotnictví a lékařství)
Scripta medica, 66, 1993, č. 5/6, s. 171 - 174, 1 bar. obr. Lit.
 14. Dokládal, M. - Uhrová, E.: Průvodní listina císaře Leopolda I. z roku 1691 stvrzující erb a práva prvního cechu brněnských brandýřů a lazebníků.
Scripta medica, 66, 1993, č. 5/6, s. 175 - 183. Text v švabachu, přepis do latinky a český překlad.
 15. Erb Harrachů. František Harrach (1908 - 1937 .) (R.)
Velkomeziříčsko, 22.4.1992, s. 1, 1 obr.
 16. Erb hrabat z Kounic . (Vztah rodu k městu.)
Velkomeziříčsko, 26.2.1992, s. 1, 1 obr.
 17. Erb knížat z Liechtensteina. (1764 - 1819.) (R.)
Velkomeziříčsko, 25.3.1992, s. 1, 1 obr.
 18. Erb knížat z Lobkovic. (1819 - 1908 .)
Velkomeziříčsko, 8.4.1992, s. 2, 1 obr.
 19. Erb pánů z Ugarte. (Vztah rodu k městu.) (R.)
Velkomeziříčsko, 11.3.1992, s. 1, 1 obr.
 20. Erb Podstatzky - Liechtensteinů. (R.)
Velkomeziříčsko, 6.5.1992, s. 1, 1 obr.
 21. Fiala, Ladislav: Medailón rodu Florianů.
Horácké noviny, 20. 11. 1991, s.4.
 22. Herzán, Lubor: Městský znak a současnost. (Problematika používání znaku.)
Třebíčský zpravodaj, 1991, č. 12, s.1, 1 obr.
 23. Hlaváč, Jan: Z historie rodu Ježků. (Ježkové, železářský rod.)
Zpravodaj města Blanska, 1991, č.4, s. 5 a 6, 2 obr. (zač.) - 1991, č. 7, s. 7 a 8 (dokonč.)
 24. Hledíková, Zdeňka: Alžběta Rejčka. (Životní osudy, mj. pobyt na Moravě, založení kláštera na Starém Brně 1323).
Dějiny a současnost, 13, 1991, č.5, s.7 - 12, obr. Lit.
 25. Hlinomaz, Milan: Pavel R. Pokorný: Bikupové Čech, Moravy a Slezska po roce 1918 a jejich znaky. Ostrava, 1992, 68 s. (Rec.)
Heraldika a genealogie, 26, 1993, č.2, s. 123 - 124.
 26. Hosák, Ladislav: Argumenty historika. (Genealogie rodu prezidenta ČSR Tomáše G. Masaryka.)
Rovnost, 7.3.1991, s. 5 a 6.
 27. Hosák, Ladislav - Spurný, František: Lichtenštejnský hetman Jan Pařízek z Jestřebí (v pol. 17. stol. hejtman pozořického panství, nar. 1610 - 1620 v Jestřebí, dnes součást obce Jindřichov, o. Žďár n. S.)
Zpravodaj muzea Prostějovska v Prostějově, 1992, č.1, s. 28 - 32, 2 obr. Pozn.
 28. Hrabětová, Irena: Erbovní pověsti v českých spisech Bartoloměje Paprockého z Hlohol. Brno, Masarykova univerzita 1992, 167 s. (Rec.) T.Kr. Český časopis historický, 91, 1993, č. 4, s. 679.
 29. Hurt, Rudolf: Mikuláš Minc ze Žarošic. (Společenský vzestup žarošického obyvatele do šlechtického stavu v pol. 16. stol.)
In: Od Hradské cesty. Prameny k dějinám a současnosti Žarošic a okolí. Roč. 1991/92. Žarošice, Historicko - vlastivědný kroužek 1992, s. 30.

30. Hýbl, František: Po stopách posledních potomků J. A. Komenského z rodu Figulusů. *Studia Comeniana et historica*, 21, 1991, č.43, s. 7 - 27, 7 obr. Pozn. Souhr: něm.
31. Chaloupka, Libor: Otázka slezské orlice ve velkém znaku ČR. *Heraldika a genealogie*, 26, 1993, č.2, s. 93 - 102.
32. Chmelíček, Jan: Klement Gottwald se měl jmenovat Skácel a byl rodina s klanem Kennedyových. (Genealogie rodu otce.) *B revue*, 1991, č.1, s. 38 a 39, 5 obr.
33. Jaroš, Zdeněk: Jihlavská měšťanská heraldika. (3.část.)
In. *Vlastivědný sborník vysočiny. Oddíl věd společenských. sv. 8.*
Jihlava, Muzeum Vysočiny 1992, s. 67 - 118, 75 obr. Lit.
Souhrn: něm.
34. Jilík, Jiří: Publikace o Komenském. (Vyskočil, František : Jan Amos Komenský - Kapitoly o jeho předcích, rodičích, příbuzných a místě narození. Brno, Blok 1991.) (rec.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.1, s.21.
35. Kasík, Stanislav : Marie Pernštejnská Manrique de Lara y Mendoza. (Původ a znak.) (Ve vztahu k panství prostějovskému a přerovskému.)
Heraldika a genealogie, 26, 1993, č. 3 - 4, s. 125 - 204.
36. Klimeš, Jan: Místo posledního odpočinku členů šlechtického rodu Salm - Reifferscheidů ve Sloupě.
In: *Vlastivědná ročenka 93. OA Blansko. Znojmo, Stát.okr.archív 1993, s. 55 - 58. Lit.*
37. Knies, Antonín: Stránky z historie. Čtyři dcery Dr. Jindřicha Wankla. (Lucie Bakešová - Wanklová, Karla Absolonová - Wanklová, Vlasta Havelková - Wanklová, Madlena Wanklová.)
Zpravodaj města Blanska, 1992, č. 4, s.3 - 5.
38. Knoz, Tomáš: Komňa J.A.Komenskému. (Brno 1991. 203 s., fot.) (rec.)
Časopis Matice moravské, 111, 1992, č. 1, s. 169 - 171.
39. Kolek, Antonín: Farář Funk z Funkenavy. (Žarošický farář byl povýšen do šlechtického stavu 1736.)
In: *Od hradské cesty. Prameny k dějinám a současnosti Žarošic a okolí. Roč. 1991/92. Žarošice, Historicko - vlastivědný kroužek 1992, s. 31.*
40. Král, A.B.: Kronika Muchova rodu. (Rod malíře Alfonse Muchy.)
Směr, 11.1.1991,s.3.
41. Král, A.B.: Pozoruhodná kronika Vermouzků. (Rod Vermouzků od r. 1800 půs. v Kuřimi.)
Směr, 16.8.1991, s.3
42. Král, Adolf B.: Heraldická kuriozita - pohřební štíty z Vranova u Brna.
Vlastivědný věstník moravský, 43, 1991, č.1, s. 22 - 25, obr.příl.
Pozn. Lit Res.něm.
43. Krejčík, Tomáš: Literatura (RR): Základy
In *Časopis Matice Moravské, roč.110, č.1, (1991), s. 147 - 148.*
44. Krejčík, Tomáš: Jiří Hanáček : Nobilitovaní brněnští kanovníci od vzniku biskupství roku 1777. (Ostrava, Klub genealogů a heraldiků 1991, 92 s.) (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 45, 1993, č.1, s. 90 - 91.
45. Krejčík, Tomáš : Pavel R. Pokorný: Biskupové Čech, Moravy a Slezska po roce 1918 a jejich znaky. (Ostrava, genealogická agentura 1992. 67 s.) (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 45, 1993, č.1, s. 91.
46. Kukulka, Josef: Kapelníci Vozárové. (Z historického rodu 1804 - 1936.)
Slovácké noviny, 17.2.1993, s.4.

47. Kundera, Ludvík: Masarykovy boty. (Spojení obnoveného československého státního znaku s boty neexistující sochy v pískovcovém areálu v Rudce u Kunštátu.)
Regionální noviny Boskovicka, 26.10.1992, s.1 a 4, 1 obr.
48. Louda, Jiří : Páni z Boskovic. Tajemství znaků. (Historie rodového erbů.)
Rovnost, 1.3.1991, TR magazín, č.9, s.3, 1 obr.
49. Louda, Jiří : Páni z Pernštejna. (Pověst o původu jejich znaku.)
Rovnost, 15.2.1991, RT magazín, č.7, s. 4.
50. Makovský, Vladimír: Genealogové zvou do svých řad. (8.12.1992 byla ustanovena pobočka České genealogické a heraldické společnosti v Praze ve Vel . Meziříčí.)
Velkomeziříčsko, 17.3.1993, s.5
51. Martinec, Ivo : Povídání o brněnském znaku.
Zpravodaj Městské části Brno - střed, 2, 1993, č.11, příl. (s. 1)
52. Matějek, František: Moravské a slezské listiny liechtenštejnského archivu ve Vaduzu. 1173 - 1380. I díl. (Brno, 1991. 251 s.) (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 45, 1993, seš. 2, s. 221 - 222.
53. Matějek, František: Adolf Turek: Nová fakta o první choťi Jana Amose Komenského. (Přerov, Muzeum Komenského 1992. 23.s.) (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 45, 1993, seš. 1, s. 94 -95.
54. Mensdorffové se vrací. Staronoví majitelé boskovického zámku budou na svých majetcích podnikat. (5.5.1993 předání rodině Mensdorff - Pouilly.) Jim
Regionální noviny Boskovicka, 11.5.1993, s.4, 1 obr.
55. Michna, Pavel: Karel Liška: Městské znaky s ozdobami. Praha, Práce 1989, 134s. (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 44, 1992, č. 1, s. 116 - 117.
56. Müller, Karel: Ivan Štarha: Nejstarší vesnické znaky na Moravě.
(Archivní časopis, 42, 1992, č.4, s. 208 - 212.) (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 45, 1993, seš. 3, s. 341.
57. Noga, Karel: Nová verze o původu kyjovského znaku. Slovácko, 28.8.1991, s.4.
58. Noga, Karel: Obce trochu jinak. (Pečetní znamení a heraldické štíty některých obcí Vyškovska.)
Vyškovské noviny, 8.10.1993, č. 40, s.5, 1 obr.
59. O čem psal A.W. Šembera roku 1836. (Historie pánů z Boskovic a hradu Bozkova na Moravě s popsáním panství a města. Brno 1836.) jg (rec)
Regionální noviny Boskovicka, 31.8.1993, s.4
60. Paprocký z Hlahol, Bartoloměj: O původu erbů pánů z Kounic.
Malovaný kraj, 28, 1992, č.6, s.5, 1 obr.
61. Pavlů, Miroslav: Erby ze starého zlínského zámku. (Popis erbů)
Zlínské noviny, roč. 3, 1992, č. 23, s. 4, 3 obr.
62. Pavlů, Miroslav: Heraldické památky starého Zlína. (Erby Tetourů, Cedlarů a Podstatských.)
Zlínské noviny, 3.4.1992, s.4
63. Pinkava, Jaroslav: K rodokmenu Maxe Švabinského.
Zpravodaj muzea Kroměřížska, 1991, č.2, s. 35.
64. Pinkava, Jaroslav: Z těžkých let města Uherského Hradiště. (Rod Šubířů z Chobyně, půs. v Uh. Hradišti.)
Zpravodaj města Uh. Hradiště, leden 1991, nestr., 1 obr.
65. Pokluda, Zdeněk: Bartodějští. (Z historie šlechtických rodů.)
(Tři generace rodu žily na Moravě a vlastnily statky v 16. - 18. stol.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.5, s.4,5.

66. Pokluda, Zdeněk: Ditrichštejn a Mensdorff - Pouilly. (Z historie šlechtických rodů.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.4, s.4 - 5.
67. Pokluda, Zdeněk: Hřivínové z Újezda. (Z historie šlechtických rodů.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.3, s.4, 5.
68. Pokluda, Zdeněk: Kounicové. (Z historie šlechtických rodů.)
(S knížecím titulem se řadili k nejvyšší šlechtě monarchie. Půs. v Uherském Brodě, Ždánicích, Strážnici aj.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.6, s.4 - 5, 3 obr.
69. Pokluda, Zdeněk: Morkovští ze Zástřizl. (Historie šlechtického rodu.)
Malovaný kraj, 29, 1993, č.6, s.4, 1 obr.
70. Pokluda, Zdeněk: Páni z Hradce. (Z historie šlechtických rodů.)
(K vládě pánů na Bánově.)
Malovaný kraj, 29, 1993, č.5, s.4 a 5., 3 obr.
71. Pokluda, Zdeněk: Páni z Kunovic. (Z historie šlechtických rodů.)
Malovaný kraj, 27, 1991, č.3, s.4 - 5, obr.
72. Pokluda, Zdeněk: Prakšičtí ze Zástřizl. (Z historie šlechtických rodů.)
Malovaný kraj, 27, 1991, č.5, s.4 - 5.
73. Pokluda, Zdeněk: Reichenbach - Lessonitz. (Z historie šlechtických rodů.)
Malovaný kraj, 29, 1993, č.1, s.4 - 5., 1 obr.
74. Pokluda, Zdeněk: Rod Šternberků na Moravě. (Rozrod, větve šternberská, zábřežská, hoštejnská, světlovská a zlínská, lukovská, linie Zdeňkova, Ješkova; rodová větve na Veselí n. Mor.)
In: Zlínsko od minulosti k současnosti 1988 - 1991. Zlín, okresní archiv 1991, s. 117 - 158.
Lit.
75. Pokluda, Zdeněk: Rod Šternberků na Moravě. Zlínsko od minulosti k současnosti 1988 - 1991, 10, 1991, s. 117 - 158. (Rec) (J.Ž)
Čes. čas. historický, 91, 1993, č.2, s. 333.
76. Pokluda, Zdeněk: Rytíři z Mošnova. (Z historie šlechtických rodů.)
Malovaný kraj, 29, 1993, č.2, s.4, 5., 2 obr.
77. Pokluda, Zdeněk: Rytíři ze Zahrádky. Z historie šlechtických rodů.
(Vládli na Buchlově v letech 1498 - 1518.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.2, s.4, 5.
78. Pokluda, Zdeněk: Sinové. Z historie šlechtických rodů.
Malovaný kraj, 27, 1991, č.4, s.4, 7.
79. Pokluda, Zdeněk: Šternberkové. Z historie šlechtických rodů.
Malovaný kraj, 27, 1991, č.2, s.4 - 5.
80. Pokluda, Zdeněk: Šereníové. Z historie šlechtických rodů.
Malovaný kraj, 27, 1991, č.6, s.4-5.
81. Pokluda, Zdeněk: Tetourové z Tetova. (Z historie šlechtických rodů.)
Malovaný kraj, 29, 1993, č.3, s.4 a 5., 2 obr.
82. Pokluda, Zdeněk: Vilém z Hustopečí. Z historie šlechtických rodů.
Malovaný kraj, 28, 1992, č.1, s.4, 5.
83. Pokluda, Zdeněk: Žerotínové. Z historie šlechtických rodů (na Moravě).
Malovaný kraj, 29, 1993, č.4, s.4.
84. Posolda, Vavřín: Velkopavlovické jubileum. (1891 povýšení obce Velké Pavlovice na městys a přidělení znaku.)
Malovaný kraj, 27, 1991, č.3, s.5.

85. Prostějovská domovní znamení. - lch-.
Hanácké noviny, 27.7.1991, s. 4.
86. (b): Rod a rodina Šašecích.
Telčské listy, 1991, č. 2, nestr.
87. Rod hrabat Mensdorff - Pouilly v Boskovicích.
Týden u nás, 4.7.1991, s.3, 1 obr. (pokrač.) - 11.7.1991, s.3 (dokonč. ?)
88. Rytířská rodina Schenků na Znojemsku v 1. pol. 13. století. (Obec Olbramkostel a zřícenina hradu Šimperka, lokality působení rakouských rytířů.) - mvt -
Podyjí, Land an der Thaya. Dvojazyčný čtvrtletník, 1993, č.1, s. (11).
- Též něm.
89. Sedláček, Pavel: Páni z Medlova. (Od 13. stol. do 14. stol.)
In: Jižní Morava 1992. Vlastivědný sborník. Roč.28, sv. 31, s. 37 - 55.
Pozn. Souhrn: něm.
90. Skutil, Jan: Místa na Moravě spjatá se životem a dílem J.A.Komenského. (Komňa, Nivnice, Uherský Brod, Strážnice, Žeravice, Přerov, Fulnek, Olomouc ad.)
Časopis Matoce moravské, 111, 1992, č.1, s. 113 - 122. Pozn. Souhrn: něm.
91. Skutil, Jan: T.G. Masaryk a jižní Morava. K 55. výročí skonu prezidenta Osvoboditele. (7.3.1850 Hodonín - 14.9.1937 Praha. Genealogie)
In: Jižní Morava 1992. Vlastivědný sborník. Roč.28, sv.31, s. 267 - 269.
92. Symbol stromů (lípa). (Heraldický znak zemědělské obce Lípa z r. 1794 jako současný symbol.) - R -
Region. Kulturní a hospodářský občasník Podřevnicka, 2, 1993, č.1, s.4.
93. Ševčík, Erich: Geschichte des edlen und freiherrlichen Geschlechts von Eichendoff. (Nach Handschriften und Urkunden bearbeitet von Augustin Weltzel. Herausgeben und erweitert von Franz Heiduk. Sigmaringen 1992.175 s., 1 mp.) (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 45, 1993, č.1, s. 91 - 92.
94. Škarpich, Bohumil: Obec Rusava má svůj znak i prapor.
Týdeník Kroměřížska, 8.12.1993, s.1, 1 obr.
95. Šlechtic z Cejlu. (Karel Příza, nar. v Brně, zemř. 11.5.1853) (jch)
Brněnský Večerník, 16.11.1992, s.3.
96. Štarha, Ivan: Nejstarší vesnické znaky na Moravě. (Pečetí a znaky v 15. stol.)
Archivní časopis, 42, 1992, č.4, s. 208 - 212. Pozn.
97. Štarha, Ivan: O znaku města Brna. (Doložena v r. 1247. Popis.)
Brněnský věstník, roč.2, 27.8.1993, č.13, s.3, 1 obr.
98. Štarha, Ivan: Symboly našich měst a obcí. (K udělování městských znaků na jižní Moravě.)
In: Jižní Morava 1992. Vlastivědný sborník. Roč. 28, sv. 31, s. 170 - 175., š obr. Příl.
Kordiovský, Emil:...Noslav;Štarha, I:...Strachovice; Příleská, H.: Rosice; Špišková, Marta: Hodonín. Souhrn: něm.
99. Šťastný, Václav: Dobrodruzi se šlechtickým erbem. Rod pánů z Moravan ve víru husitských bouří. (1341 - 1460).
Malovaný kraj, 27, 1991, č.1, s.5, obr.
100. Unger, Josef: Kde bydlel Vilém z Hustopečí? (Archeologický výzkum v Hustopečích odkryl stopy po šlechtici, který tu v polovině 13. stol. žil.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.5, s.7.
101. Urban, Jan: Lichtenburkové, jejich postavení v českých dějinách doby předhusitské. (Též o jejich působnosti v oblasti Českomoravské vrchoviny.)
Heraldika a genealogie, 25, 1992, č.3 - 4, s. 185 - 304.

102. Vyskočil, František: Byl Uherský Brod rodištěm Komenského? (Zprávy a svědectví pro Komňu, Nivnici a Uherský Brod jako rodiště Komenského mají přibližně stejnou váhu.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.4, s.6 - 7, 1 obr.
103. Vyskočil, František: Jan Amos Komenský - o jeho předcích, rodičích a místě jeho narození.
(Nárys a zhodnocení všech dosud známých svědectví, historicky podepřených však otázku místa narození neřeší.)
Studia Comeniana et historica, 21, 1991, č.45, s.63 - 92. Pozn. Souhrn: něm.
104. Vyskočil, František: Jan Amos Komenský - nové poznatky o jeho rodě a rodišti.
Časopis Matice moravské, 111, 1992, č.1, s.95 - 111. Pozn. Souhrn: něm.
105. Vyskočil, František: Komňu nemůžeme vyloučit. (Svědectví ke sporu o rodiště Komenského.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.2, s.6,7.
106. Vyskočil, František: Svědectví pro Nivnici. (Ze seriálu o rodišti J.A. Komenského.)
Malovaný kraj, 28, 1992, č.3, s.6,7., 2 obr.
107. Z historie rodu Ježků
Týden u nás, 11.4.1991, s. 4 a 5, 9 obr.
108. Zapletal, Josef: Baron Jan Mundy. (Majitel mj. račického panství, nar. 1795, zem. 29.3.1872 Vídeň.)
Zpravodaj města Vyškova, 20, červen 1992, s.11; červenec/srpen 1992, s.7.
109. Zapletal, Josef: Černošství z Boskovic. (Erb a dějiny rodu.)
Zpravodaj města Vyškova, 1992, leden, s.3 a 4.
110. Zapletal, Josef: Filip Alois ze Schoellerů. (nar. 1892, od 1920 do 1945 majitel račického panství.)
Zpravodaj města Vyškova, 20, září 1992, s.3 - 4, 1 obr.
111. Zapletal, Josef: Karel Bedřich Palm. (Od 1874 do 1893 majitel majitel račického panství.)
Zpravodaj města Vyškova, 20, červenec/srpen 1992, s.7/8, 1 obr.
112. Zapletal, Josef: Karel Lichtenštejn Kastelkorn. (Erb a nejvýznamnější člen rodu, 1624 - 1695.)
Zpravodaj města Vyškova, 1992, duben, s.11 a 12.
113. Zapletal, Josef: Petřvaldští z Petřvaldu. (Erb a dějiny rodu.)
Zpravodaj města Vyškova, 1992, březen, s.6 a 7.
114. Zapletal, Josef: Rod pánů z Lulče.
Zpravodaj města Vyškova, 20, květen 1992, s.5, 1 obr.
115. Zikmundová, Jana: Sága rodu Ševčíků. (Historie rodu uměleckých fotografů.)
Prostějovský týden, 24.7.1991, s.5, 2 obr.
116. -zp- (-Pokluda, Zdeněk): Modrá a zlatá. O erbovních barvách. (Městský znak.)
Zlínské nov., 24.5.1991, s.1.
117. Žamberský, Antonín: Nejstarší třebíčské pečeti.
Třebíčský zpravodaj, 1992, č.5, s.7.

Anna Horáková

HERALDIKA A GENEALOGIE JIHOMORAVSKÉHO KRAJE ZA ROK 1994 - 1995.

Výběr z novinové a časopisecké produkce

1. Baletka, Tomáš: Šlechtická nemovitost v Brně v době markraběte Jošta (1375 - 1411). Časopis Matice moravské, 114, 1995, č.2, s. 235 - 256. Souhrn: něm.
2. Bečková, Jan: Erby na třebíčském zámku. Horácké noviny, 16.2.1994, s.6, 6 obr.
3. Bránský, Jaroslav: Bělehrádkovi z Rozseče. (Rod význ. osobností kulturního a politického života do r. 1948.) Regionální noviny Boskovicka, 15.3.1994, příl. Vlastivědné listy Boskovicka, 2(7), březen 1994, č.1, s.4 a 5, 2 obr.
4. Břečka, Jan-Kvapilová, Iva: Portréty zakladatelů Moravského zemského muzea. I.část. / Hrabě Josef Auersperg, nar. 26.2.1767, Praha, zem. 1829 Brno. Acta Musei Moraviae, Scientiae Sociales, 80, 1995, č.1/2, s.243-245. 1 obr. Lit.Souhrn: něm.
5. Břečka, Jan-Kvapilová, Iva: Portréty zakladatelů Moravského zemského muzea. I.část. / Politik A.B.Mitrovský, nar. 20.5.1770 Brno. Acta Musei Moraviae, Scientiae Sociales, 80, 1995, č.1/2, s.245-252. 1 obr. Lit.Souhrn: něm.
6. Burian, Václav: Nový cyrilometodějský řád v evropské faleristice. Stať je připomínkou 1100. výročí smrti Svatopluka, krále Velké Moravy. (Řád sv. Cyrila a Metoděje zřízen usnesením Biskupské konference ČR. 5.4.1993 - uděluje se každoročně 5.7. na Velehradě). Vlastivědný věstník moravský, 46, 1994, č.2, s. 135 - 144. 4 obr. Pozn. Souhrn: něm.
7. Daněk Lubomír: Podkova pro štěstí. Když sudičky určí osud a bůh ohně vtělí zručnost a dovednost.(Kovářský rod Habermannů z Jihlavy.) Jihlavské listy, 11.2.1994, s.3, 1 obr.
8. Dubovský, Aleš: Znaky a pečeti. (Městské, obecní a cechovní, Kroměřížsko.) Hanácké Athény, 1994, č. 19, s. 13 a 14, 9 obr.
9. Ernest,A.: Heraldická procházka Prostějovem I.-VIII. Úvodem trochu teorie. (Nejstarší erby, které se v Prostějově zachovaly, seriál.) Prostějovský týden, 12.7.1995, s. 12-22.11.1995, s. 16, 2 obr.
10. Harna, Josef: Stanislav Polák: Masarykovi rodiče a antisemitský mýtus. (Praha, Ústav T.G.M.1995. 79 s.) (rec) Časopis Matice moravské, 114, 1995, č.2, s.429 - 430.
11. Hlobil, Ivo: Vzácná korespondence českomoravského rodu Kubičků z druhé poloviny 19. století. (Osudy českého příbuzenstva brazilského prezidenta Juscelina Kubitscheka) (hosp. správce morkovického panství) Vlastivědný věstník moravský, 47, 1995, č.4, s. 381-390, 2 obr.
12. Hoffmanová, Jaroslava: Rakouský spolkový prezident Franz Jonas a jeho rodový vývod. (Otec nar. v Kamenici, matka v Pavlově u Třeště.) In: Vlastivědný sborník Vysočiny. Oddíl věd společenských. Sv. 9. 1994. Jihlava, Muzeum Vysočiny a Státní okresní archiv 1995, s. 43-59, 7 obr. Pozn. Souhrn: něm.
13. Hrady a hrádky, velké a menší. / Z historie starého rodu z Tišnova - Markvartů, spory o majetek. (mt) Tišnovsko, 25, jaro 1994, str. 5-6.

14. Jak vznikají městské znaky? (31.5. - 16.6. 1994 v Brně výstava znaků a praporů měst). /Vys/ Naše Bohunice, roč. 4, 1994, č. 7-8, s.3.
15. Jaroš, Zdeněk: Jihlavská měšťanská heraldika (IV. část).
In: Vlastivědný sborník Vysočiny. Oddíl věd společenských. Sv.9. Jihlava, Muzeum Vysočiny a Státní okresní archiv 1995, s. 61 - 107. Obr. 76 - 100. Lit. Souhrn: něm.
16. Jihlava má od ledna svou vlajku. Vyrobené v Holandsku, a přesto lacinější. (pk)
Jihlavské listy, 17.1.1995, s. 3
17. Kácalová,: Stále svěží a elegantní devadesátnice. (Majitelka velkomeziříčského zámku paní Josefina, hraběnka Podstatzká - Lichtensteinová.)
Velkomeziříčsko, 29.11.1995, s. 1, 1 obr.
18. Karásek, M.: Sedm obcí na Kroměřížsku s novými znaky a prapory. (Břest, Chvalčov, Kostelany, Kyselovice, Osíčko, Podhradní Lhota, Zdounky.)
Tydeník Kroměřížska, 20.4.1995, s. 1, 9 obr.
19. Kasík, Stanislav: Heraldická výzdoba velkého sálu na zámku v Telči.
Heraldika a genealogie, 27, 1994, č. 1, s. 1 - 47.
20. Krystýn, Vladimír: Znáte naši šlechtu? (K historii rodu Logothettiů z Bílovic.)
Slovácké noviny, 30.3.1994, s. 4.
21. Křehké originály městských znaků opustily trezory archivů. (Výstava Znaková privilegia moravských a slezských měst . Brno, Měnínská brána, vern. 14.9.1995.) (Ref.) (mlk)
Lidové noviny, 15.9.1995, s. 19.
22. Křehlík, František: Rod Klupalův. (Fakta o rodu z Rudy č. 4.)
Velkomeziříčsko, 26.10.1994, s. 3, 1 obr.
23. Magniová L.: " Sága rodu Wankl - Absolonů", Dr. Karel Absolon - Tajemství Macochy. (Soutěž " Významná rodina mého domova", Literární kroužek Klubu mladých čtenářů Albatros ZŠ Salmova Blansko zpracovává genealogii pod názvem " Sága rodu Wankl - Absolonů".)
Týden u nás, 8.3.1995, s. 3.
24. Matějek, František: František Vyskočil: Jan Amos Komenský, kapitoly o jeho předcích, rodičích, příbuzných a místech narození. (Brno 1990. 151 s.) (rec)
In: Jižní Morava. Vlastivědný sborník. Sv. 33. Brno, Muzej. a vlast. spol. 1994, s.305 - 307.
25. Matějek, František: Oldřich Klobas: Václav hrabě z Kounic, šlechtic nejen rodem. Brno, AVE 1993. 109 s. (rec)
Vlastivědný věstník moravský, 47, 1995, č. 4, s. 448 - 449.
26. Mazáč, Leopold-Ustohal, Vladimír-Stránský, Karel: Sarkofágy rodu Mitrovských v Doubravníku.
Vlastivědný věstník moravský, 47, 1995, č. 4, s. 405 - 407. 1 obr. Pozn. Souhrn: něm.
27. Mucha, Ludvík: Ivančický městský prapor. (Znak a městský prapor Ivančic).
Ivančický zpravodaj, 23, červenec - srpen 1994, s. 7 -8. 1 obr.
28. Müller, Karel: Výstavy „Znaky a prapory měst, obcí a městských částí“ v Brně. (Brno, Nová radnice, vern. 31.5.1994.)
Archivní časopis, 44, 1994, č. 4, s. 243 - 244.
29. Němeček, Vlastimil: Znak a prapor města Podivína.
Podivínský zpravodaj, 25, 1995, č. 1, s. 3, 1 obr.
30. Nové symboly obcí. (Symboly obcí Doubravy, Slušovice a Pozlovice, schvál. 1993.). -vš-.
Zlínské noviny, roč. 5, 28.1. 1994, č.8, s. 12., 4 obr.
31. Ostrožská Lhota má znak i prapor. (Od 12.4.1995.) -Jk-
Slovácké noviny, 4.5.1995, s.3, 1 obr.

32. Pečinka, Bohumil: Dynastie Gottwaldů. (Rodinný život K. Gottwalda, nar. 23.11.1896 v Dědicích, zemř. 14.3.1953).
Vyškovské noviny, roč. 5, 1995, č. 31, s. 4 - 5, 6 obr.
33. Plaček, Miroslav: Páni z Kunštátu a Jevišovic. (Pokus o stručnou genealogii).
Jižní Morava, 31, 1995, sv. 34, s. 7 - 14, 1 příl. Pozn. Souhrn: něm.
34. Plaček, Miroslav: Rod erbů zubří hlavy do počátku 15. století. (Pokus o genealogii moravského rodu – Pernštejnové).
Časopis Matice moravské, 114, 1995, č. 1, s. 117 - 134. 1 tab. Pozn. Souhrn: něm.
35. Pokluda, Zdeněk: Bystřičtí páni v 15. století. (Z dějin Bystřice pod Hostýnem.)
In: Archivní ročenka Státního okresního archivu Kroměříž 1995. Holešov, Státní okresní archiv Kroměříž 1995, s. 11 - 19. Pozn.
36. Pokluda, Zdeněk: Chorynští. (Dějiny mor. šlechty, 1480 - 1945).
Malovaný kraj, 31, 1995, č. 4, s. 8, 1 obr.
37. Pokluda, Zdeněk: Boreš z Rýzmburka. (Ovládl vlčnovské panství 1240 - 1277.)
Malovaný kraj, 31, 1995, č. 6. s. 10, 1 obr.
38. Pokluda, Zdeněk: Jan Zelený ze Šanova. (Šlechtic na Moravě v 15. stol.)
Malovaný kraj, 30, 1994, č. 3, s. 5.
39. Pokluda, Zdeněk: Kuffnerové. (Podnikatelé v pivovarnictví a cukrovarnictví na Břeclavsku v 19. stol. a 20. stol.)
Malovaný kraj, 30, 1994, č. 35, s. 9, 1 obr.
40. Pokluda, Zdeněk: Rytíři ze Zvole. (Dějiny šlechty na Moravě a ve Slezsku, 16. stol.)
Malovaný kraj, 31, 1995, č. 3, s. 8, 1 obr.
41. Pokluda, Zdeněk: Magniové. (Šlechtický rod na Moravě v 17. - 19. stol. a na zámku ve Strážnici.)
Malovaný kraj, 31, 1995, č. 1, s. 9., 2 obr.
42. Pospíšil, Josef: Víte co symbolizuje městský znak? / Stručný výklad symboliky žďárského znaku.
Noviny , Žďárské radnice, srpen 1995, s. 1, 1 obr.
43. Remunda, Ivo: O symbolech našeho města. (Znak a vlajka města Židlochovic.)
Židlochovický zpravodaj , 19, 1995, č. 10, s. 20 - 21.
44. Rod Mířů a Třebíč. K výročí zámeckého maestra F.V.Míři. (Rod hudebníků z Třebíče.) - m-
Horácké noviny, 14. 9. 1994, s. 4
45. Rytíř z Jestřebí. (Alois Pořízek a jeho syn Jiří Pořízek , jejich erb.) - IVH-
Týden u nás, 4. 10. 1995, s. 3. (Alois Pořízek n. 8. 10. 1906, z. 11. 9. 1990)
46. Sedláček, Pavel: Několik poznámek k rodokmenu Pernštejnů do 15. století
Časopis Matice moravské, 114, 1995, č.2, s. 374 - 379. Pozn.
47. Skácel, Antonín: Bezručovi a Strážnice. (Vztah P. Bezruče k vlastní sestře Heleně, učitelce ve Strážnici.)
Malovaný kraj, 31, 1995, č. 6, s. 17.
48. Suchomelová, Jaroslava: Ohlédnutí do historie moravských a slezských měst prostřednictvím znaků. (Výstava Znaková privilegia moravských měst od 15. 9. 1995 v Měnínské bráně v Brně.) (rec)
Svobodné slovo, 16.9.1995, s. 6, 1 obr.
49. Svoboda, Václav: Otevření žerotínské hrobky. (Velké Bílovice, 2.12. 1991.)
Malovaný kraj, 30, 1994, č.4, s.11., 1 obr.
50. Šlechtické erby v knihovně. (Instalace výstavy Iva Durce - komplexu šlechtických erbů brněnského regionu; do poloviny dubna 1994). (Ref.) (alt)
Lid. noviny, 15.3.1994, příl. Mor. listy, č. 11, s. 2.

51. Šlechtické erby v Luhačovicích. (Erby šlechtického rodu Serenyiů v Luhačovicích.) Luhačovické noviny, 4, květen 1994, č. 10, s. 4., 1 obr.
52. Štarha, Ivan: Obecní symboly Mutěnic a prapor města Dubňan. Jižní Morava, 31, 1995, sv. 34, s. 255-256. Pozn.
53. Štarha, Ivan: Znakové privilegium městečka Vnorovy. Jižní Morava, 31, 1995, sv. 34, s. 252 - 255. 1 obr. Pozn. Souhrn: něm.
54. Štarha, Ivan - Müller Karel: Nové znaky a prapory moravských obcí. Vlastivědný věstník moravský, 47, 1995, č. 4, s. 350 - 363. 53 obr. Pozn. Souhrn: něm.
55. Vagner, Jan: Prapor pro město Rousínov. (Předání schváleného praporu předsedou parlamentu místnímu starostovi města, popis praporu.) Vyškovské noviny, 30.6.1995, s. 1, 4 obr.
56. Vlastivědný věstník listuje jihlavskými rody. (Nad studií Zdenka Jaroše „Jihlavská měšťanská heraldika“, uveř. ve Vlastiv. věstníku Vysočiny, č. 9/ 1995./ (Ref.) (jv) Jihlavské listy, 25.8.1995, s.9.
57. Vorel, Petr: Pernštejnská svatba v Prostějově roku 1550. (Kateřina z Pernštejna a Ecki ze Salmu.) Časopis Matice moravské, 114, 1995, č. 1, s. 135 - 158. 4 obr. Příl. Pozn. Souhrn: něm.
58. Znaky a prapory na výstavě. / Výstava Znaky a prapory měst, obcí a městských částí v Brně, pořádaná Moravským zemským archivem a Archivem města Brna do 16. 6. 1994 (exponáty z celé Moravy) (več) Brněnský večerník 14. 6. 1994, s. 3., 1 obr.

Anna Horáková

KRONIKA

Za Juliem Kokoškou

Naše řady opustil dne 14.4.1993 další člen, člověk, o němž bychom mohli říci, že patřil po řadu let k pilířům Genealogické a heraldické společnosti v Praze, z níž se v průběhu času odvinuly i pobočky v Ostravě a Brně i jinde.

Pan Julius Kokoška se narodil Praze dne 12. prosince 1907. Po vyučení hledal uplatnění u podniku, ve kterém na rozdíl od dnešního byla určitá perspektivita a existenční jistota - u českých drah. Bohužel po konkursním řízení nebyl přijat a tak v době krisových let v letech třicátých přijal místo u policie. Léta působil v Rožmitále pod Třemšínem a ve Strašicích u Rokycan. Po válce pak až do odchodu do penze působil v Bartolomějské ulici na ústředí čs. policie.

Pan Julius Kokoška nebyl heraldikem a genealogem v pravém slova smyslu, byl spíše organizátorem a podporovatelem těchto pom. věd a jejího laického či klubového života. Především mu učarovala krása a barevnost erbů a s tím i související dějiny a architektura. Rád navštěvoval historické památky, zvláště ty, jež upomínaly svými erbovními památkami na naši rodovou šlechtu.

Jeho působení v heraldickém klubu mělo začátky v šedesátých letech, ale teprve v roce 1973 se jeho jméno začalo objevovat na zadních stranách buletínů, mezi členy redakční rady a to zejména jako jednatele. Když po krátkém působení M. Zárybnického se zdálo, že bulletin Heraldika zanikne, založilo několik starších nadšenců pod vedením Karla Vyšína, dr. Titlbacha

a V. Holejšovského novou radu a dalo klubovému působení nový směr. Léty se měnil klubový „sponzor“ a jakýsi ochránce. Začalo se Muzem těžby a zpracování zlata v Jílovém u Prahy, přes Klub historiografie při Svazarmu až po ZK ROH Tesla Strašnice.

Ve všech případech byl ale jeden post pevně obsazen, post jednatele klubu panem Kokoškou. Za dlouhá léta zpracoval pracně katalog členů, vedl evidenci a korespondenci, organizoval rozesílku bulletinů, zájezdy i klubové besedy. Na tomto místě nelze opomenout ani člověka, jenž mu stál po celou tu dobu věrně po boku a v práci pomáhal - jeho manželku. Jeho odchod těžce nese, podobně jako my - členové.

Jiří Hás

Vzpomínka na JUDr. Františka Mojžíše

Koncem roku 1994 jsme se navždy rozloučili s dlouholetým členem našeho GH klubu a i přechozí GHS Praha, pobočka Brno, JUDr. Františkem Mojžíšem, který zemřel po delší nemoci dne 5. prosince 1994.

Narodil se 28. ledna 1906 ve Viničných Šumicích, jeho rodiče byli maloročníci. Do obecné školy chodil ve své rodné obci, měšťanku navštěvoval v Rousínově. Rád vzpomínal na rousínovské učitele, kteří v něm vzbudili touhu po vzdělání, úctu a lásku k duchovním hodnotám. Po obchodní škole následovala obchodní akademie, zakončená maturitní zkouškou v r. 1926. Po roce příprav složil doplňovací zkoušky z latiny a filosofické propedeutiky a studoval na právnické fakultě Masarykovy univerzity Brně, kde dosáhl v r. 1933 doktorátu práv. Stal se prvním akademicky vzdělaným občanem své obce. Přesto více než rok se ucházel o místo přiměřené jeho vzdělání, až zakotvil u Zemského finančního úřadu v Brně, kde setrval do roku 1945, odkud přešel na místo vedoucího rektorátu Vysoké školy zemědělské v Brně. V dalších letech (1952 - 1966) je vedoucím knihovny Vysoké školy veterinární, kde setrval až do důchodu v r. 1972. JUDr. Fr. Mojžíš byl od svého mládí veřejně činný, byl členem Sboru pro občanské záležitosti, aktivistou MNV, zpravodajem Státní památkové péče a členem okresní komise dějin. Působil v řadě dobrovolných organizací, spolků a společenství, kde se mu dostalo řady čestných uznání.

Taková byla jeho životní cesta. A jeho povaha?

Měl tři velké životní lásky: svou rodnou obec, rodinu a knihy.

Je jen málo lidí, kteří by tak milovali a byli hrdí na místo svého narození. Dějiny obce znal dopodrobna. Znal snad každou chalupu, chaloupku, či kámen v obci a jejím blízkém okolí, věděl o všech význačných historických událostech, poutavě a s láskou o tom dovedl vyprávět. Své četné hosty rád vodil na vyhlídkovou chatu ve vinici za domem, aby je odtud seznamoval s dalekými obzory. Zvlášť jej těšila práce v oblasti ochrany přírody. V nedalekém lese cestičky a potůčky tam po léta vytrvale upravoval, stavěl vyhlídkové lavičky. Neodradilo jej ani to, že mu je zlá ruka bezdůvodně ničila. Až do stáří se podle svých sil zúčastňoval všech prací na zkrášlování obce.

Žil v harmonické rodině. Svým čtyřem synům se snažil vštípit nejlepší lidské vlastnosti a umožnil jim to nejvyšší vzdělání. Na jejich úspěchy v povolání byl otcovsky hrdý.

Třetí jeho láskou byly knihy. Naučil se knihy vázat a s láskou je číst. S léty knih přibývalo a rozrostly se tak, že zabraly celý dům od sklepa až po střechu. Za velké štěstí považoval i to, že práce s knihami se stala jeho životním povoláním. Pod jeho vedením obě brněnské vysokoškolské knihovny na nichž působil, se staly ve svém oboru uznávanými pojmy. Sám vydal několik publikací s odbornou knihovnickou a vlastivědnou tematikou, a dále několik studií, týkající se jeho obce,

a sice: Viničné Šumice (1966), Padesát let TJ Sokol V.Š. (1970, spolu se Zdeňkem Mazlem), Viničné Šumice v protifašistickém odboji (1984), Viničné Šumice - některé pohledy na obyvatele v letech 1935 - 1965 (1988).

Oblibu u většiny spoluobčanů a spolupracovníků se získal díky své neobyčejné skromnosti, nesobeckosti a toleranci. Ačkoliv se v životě několikrát setkal s lidskou zlobou a špatností, nikdy nepřestával mít rád život a lidi kolem sebe. Za to mu patří náš obdiv a dík. I o něm platí dávná moudrost : Za dobrými lidmi se nepláče, ale jen v dobrém vzpomíná.

Pavel Vrba

TROCHA NOSTALGIE A TROCHA OPTIMISMU

V sobotu 20. ledna 1996 ukončil po své mimořádné členské schůzi Genealogický a heraldický klub v Brně svoji činnost. Učinil tak, takřka na den přesně, patnáct let poté, kdy byl v posluchárně č. 8 elektrofakulty VUT v Brně založen. Jakožto druhému a poslednímu předsedovi klubu a jakožto člověku, který se obou těchto historických schůzí účastnil, dovoluji mi prosím malé ohlédnutí.

Nejenom knihy mají své osudy. Během 15 let existence se ve výboru klubu vystřídala ve svých mnohdy nevděčných funkcích řada obětavých i méně obětavých členů a na klubových akcích jsme přivítali stovky příznivců genealogie a heraldiky. Uspořádali jsme řadu odborných akcí (připomeňme zde neúnavnou činnost dr. Procházky na poli popularizace rodové genealogie, odborné setkání zástupců genealogických a heraldických klubů atd.), popularizačních akcí (besedy, výstavy, rozhlasové besedy), zájezdů (dr. Plichta a později ing. Svoboda a dr. Novobilská zaslouží naše díky za perfektní výběr a přípravu) i vycházek. Samostatnou kapitolou (a opět dlužno připomenout průkopnickou činnost dr. Procházky) byly naše genealogické pondělky sdružující na pravidelných schůzkách zájemce o občanskou genealogii.

Pravidelné přednášky na členských schůzích (po celých osm let je hostilo VUT v Brně) byly nejdůležitější náplní činnosti klubu. Za těch 15 let jich bylo rovných 150, protože se celou dobu existence klubu - bez skromnosti - jsme nemuseli ani jednou členskou schůzi z tohoto důvodu odvolávat. Těžko vyjmenovat všechny (ostatně jejich přehled najdete v jednotlivých číslech GHI) nebo vyzdvihovat některé z nich. Tedy jen poděkování všem a zejména těm, kteří k němu vážili dlouhou cestu - z Prahy, Ostravy, Bratislavy...

Po celou dobu existence klubu nás zastřešoval dnes již neexistující Dům kultury Královopolské strojírny v Brně. Díky, přátelé v KPS, i když neúprosný tržní mechanismus nedovoluje pokračovat naší spolupráci a přinutil klub ke své dnešní transformaci. Nikdy v minulosti nepůsobila KPS jako kontrolor naší činnosti a ponechávala nám akční a finanční samostatnost. A proto mohli na našich přednáškách vystupovat i ti, kteří byli jinak ve své veřejné činnosti omezováni.

A tak snad jediný dluh, který jsme měli vůči našim členům, je právě tento zpravodaj, či spíše permanentní a stále se prohlubující skluz v jeho vydávání. Ale na druhé straně - stovky stránek, které až dosud tvořily a tvoří jeho obsah jsou cenným dokladem genealogické a heraldické práce a věřím, že ještě stovky dalších přibudou.

Děkujeme vám, naši milí členové, přátelé a příznivci za vaši věrnost. Vám, vážení přispěvatelé, dovoluji poděkovat za výsledky vaší práce, s nimiž jste se s námi na stránkách zpravodaje podíleli. Děkujeme i vám všem, kteří jste svými dary přispěli do naší klubové knihovny.

V neposlední řadě bych však chtěl poděkovat těm, kteří se zasloužili o vznik klubu a na jejichž činnost jsme, s menším či větším úspěchem, navazovali: Dr. Plichtovi, dr. Skutilovi, Dr. Bílému, Dr. Krejčíkovi, p. Špírkovi a mnoha dalším. A na závěr prosím o tichou vzpomínku na ty členy klubu, kteří již nejsou mezi námi.

I když ukončil svoji činnost, Genealogický a heraldický klub nezaniká. Na jeho činnost navazuje právě založená Moravská genealogická a heraldická společnost, která bude i vydavatelem Genealogických a heraldických informací. Co tedy přát do vínku této nové společnosti? Oživení zájmu o nekomerční genealogii a heraldiku, nové mladé lidi do jejich výboru, spoustu ochotných přednášejících (vždyť kdo je dnes ochoten přednášet prakticky zadarmo), zajímavé články do dalších ročníků GHI a pružnou redakční radu.

A vám všem, vážení přátelé, přeji hodně zdraví a mnoho krásných hodin strávených na našich akcích a nad naším koníčkem.

Neloučím se; těším se na shledanou v Moravské genealogické a heraldické společnosti.

František Pícha

OBSAH

Z činnosti klubu

3

Články a studie

Jiří Hás: Několik poznámek k moravské větvi Zajíců z Valdeka

6

Zdeněk Churý: Hemofilie v rodu Viktorie, královny Velké Británie a Irska

11

Hlídka historické faleristiky

Václav Měřička: Kancléř V. A. D. kníže Kounic, hrabě z Rietbergu a jeho vyznamenání

25

Heraldica Brunensis II

Znak a vlajka města Brna a jeho městských částí – 7. Brno-Vinohrady

30

Rodinné kroniky - část V.

Kronika předků - Pavel Vrba

32

Rodinná kronika - Vzpomínky - rodinná kronika - Boleslav Březina

32

Rodinná kronika Poláků a spřízněných rodin - Bohumil Polák

35

Zprávy o literatuře

Szymanski: Herbarz sredniowiecznego rycerstwa polskiego

37

Výstava - Znaky a prapory měst, obcí a městských částí

38

Z dějin domů v Hlubokých Mašůvkách

39

Cesta po českých hradech a zámcích aneb Mezi tím, co je, a tím, co není

39

Nejstarší pečeť města Přerova z roku 1489

40

Znak olomouckého arcibiskupa a moravského metropolity Mons. Jana Graubnera

40

Zaniklé světské proboštství v Olbramkostele

41

Osm žen z Hradu - manželky prezidentů

41

Heraldika a genealogie jižní Moravy za rok 1991 - 1993

42

Heraldika a genealogie jižní Moravy za rok 1994 - 1995

49

Kronika

Za J. Kokoškou

52

Vzpomínka na Dr. Fr. Mojžiše

53

Trocha nostalgie a trocha optimismu

54

GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ INFORMACE 1994–95

ročník XIV–XV

Vydal jako interní tisk pro potřebu členů

Genealogický a heraldický klub v Brně při ZK Královopolské strojírny v Brně

Odpovědný redaktor: RNDr. František Pícha

Redakční rada:

JUDr. Jiří L. Bílý, Jiří Hanáček, PhDr. Adolf B. Král, CSc., PhDr. Tomáš Krejčík,

PhDr. Ivan Štarha, Vilém Walter, vedoucí redaktor

Obálka: Petr Tybitancl

K vydání připravil: ing. Josef L. Hrdý

ISSN 0862-8963

Tisk: BRKO s. r. o. Brno